

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
проф. Руслан Білоскурський

«15» червня 2026 р.

ПРОГРАМА
вступного фахового випробування
на здобуття третього (освітньо-наукового) рівня

Ступінь вищої освіти: доктор філософії (PhD)
Галузь знань: D9 Міжнародне право
Спеціальність: D Бізнес, адміністрування та право

Схвалено Вченою радою юридичного факультету
«18» червня 2026 р., протокол № 11

Голова вченої ради
юридичного факультету

проф. В. В. Гордєєв

Чернівці – 2026

Програма вступного випробування на рівень вищої освіти «доктор філософії» зі спеціальності D9 «Міжнародне право» ЧНУ імені Ю. Федьковича, 2026

Укладачі:

- **Гордєєв В.В.**, доктор юридичних наук, професор
- **Вдовічен В.А.**, доктор юридичних наук, професор
- **Карвацька С.Б.**, доктор юридичних наук, професор
- **Меленко О.В.**, кандидат юридичних наук, доцент
- **Щербанюк О.В.**, доктор юридичних наук, професор
- **Гураленко Н.А.**, доктор юридичних наук, професор
- **Гетьманцева Н.Д.**, доктор юридичних наук, професор
- **Гаврилюк Р.О.**, доктор юридичних наук, професор
- **Жаровська Г.П.**, доктор юридичних наук, доцент
- **Вайцеховська О.Р.**, доктор юридичних наук, професор
- **Кучук С.М.**, доктор юридичних наук, професор
- **Маник А.З.**, кандидат юридичних наук, асистент
- **Яремчук В.В.**, доктор філософії з міжнародного права

Програму обговорено та схвалено на засіданні Вченої ради юридичного факультету «18» червня 2026 р., протокол № 11

ВСТУП

Фахове випробування до аспірантури за Освітньо-науковою програмою підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) за спеціальністю D9 Міжнародне право (відповідно до Правил прийому до аспірантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії у 2026 році, затвердженого Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27 квітня 2026 року, протокол № 5) передбачає складання вступного іспиту зі спеціальності.

Вступний іспит зі спеціальності має на меті визначення готовності вступників до аспірантури до здійснення науково-дослідницької діяльності зі спеціальності D9 Міжнародне право. У межах цього іспиту перевіряється й оцінюється практична та науково-теоретична підготовка вступників, а саме: здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності; здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні; здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів національного публічного права, приватного права, галузей міжнародного публічного, міжнародного приватного права, права Європейського Союзу та професійної відповідальності правника.

Програма фахового вступного випробування включає питання з наступних модулів: Верховенство права: методологія тлумачення і застосування; Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: методологія тлумачення і застосування; Методологія наукових досліджень з теорії та практики міжнародного права; Приватне право: методологія тлумачення і застосування; Публічне право: методологія тлумачення і застосування; Професійна відповідальність правника; Міжнародне кримінальне право; Структура ЄС; Міжнародне комерційне право; Міжнародне сімейне право; Міжнародне фінансове право; Академічне юридичне письмо (Academic Legal Writing); Громадянство ЄС.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

Верховенство права: методологія та методика застосування

Тема 1. Вступ: поняття, світоглядні та методологічні засади доктрини і принципу верховенства права

Поняття доктрини верховенства права та принципу верховенства права. Етимологія та семантика слів «право» і «закон» в англійській мові. Тлумачення понять «право» і «закон» у системі загального права. Етимологія та семантика слів «право» і «закон» в українській мові. Тлумачення понять «право» і «закон» у правовій системі України. Архетипи правової культури «доктрина верховенства права» та «принцип верховенства права». Співвідношення понять «верховенство права» та «верховенство закону».

Верховенство права як загальнолюдська цінність. Верховенство права як соціальний конструкт. Поняття, види та природа світоглядних джерел верховенства права.

Тема 2. Природа та типи доктринальних підходів до розуміння доктрини і принципу верховенства права

Основоположні типи доктринальних підходів до розуміння доктрини і принципу верховенства права у західній правовій культурі. Поняття, природа та ознаки типу доктринального підходу до розуміння верховенства права.

Антропосоціокультурний тип доктринальних підходів до розуміння природи верховенства права. Властивості верховенства права: буттєва (онтологічна) укоріненість верховенства права; буттєвий примат блага (потреб) людини стосовно її прав; буттєвий примат прав людини відносно її обов'язків; необхідність врахування індивідом життєвих потреб Іншого; спонтанність верховенства права.

Позитивістський тип доктринальних підходів до розуміння природи верховенства права. Ознаки верховенства права: історичний характер верховенства права; санкціонованість верховенства права державою; позитивна форма укорінення верховенства права; верховенство права як верховенство закону; пріоритетність прав публічних суб'єктів стосовно прав людини.

Тема 3. Закріплення доктрини і принципу верховенства права у Загальній Декларації прав людини ООН 1948 р., Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Конституції України

Трагічні наслідки панування мілітарних та тоталітарних політичних режимів у першій половині ХХ ст. Людиноцентристський соціокультурний та

ментальний переворот у Європі в середині ХХ ст. Утвердження верховенства права, плюралістичної демократії та прав людини як європейських основоположних цінностей. Фіксація принципу верховенства права Загальною Декларацією прав людини ООН 1948 р. Закріплення принципу верховенства права Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Атрибутивні компоненти сучасної демократичної Конституції України. Доктрина і принцип верховенства права у його проявах через конституційні права і свободи людини та інші окремі інститути конституційного права України. Верховенство права як заперечення Конституцією України свавільної влади. Верховенство права як рівність кожного індивіда перед законом. Верховенство права як вираження того факту, що Конституція України є не джерелом прав людини, а їхнім наслідком.

Тема 4. Офіційне тлумачення доктрини і принципу верховенства права Венеційською Комісією у спеціальній доповіді «Верховенство права» на 86-му пленарному засіданні Комісії 25-26 березня 2011 р.

Венеційська Комісія як інституція спонтанного (недержавного) правового порядку. Парадигмальні природа та особливості тлумачення доктрини і принципу верховенства права Венеційською Комісією. Динамічність тлумачення доктрини і принципу верховенства права Венеційською Комісією.

Мета доповіді Венеційської Комісії «Верховенство права». Венеційська Комісія про історичні витоки понять «Rule of Law», «Etat de droit» та «Rechtsstaat». Концепція верховенства права А.В. Дайсі як його англійська версія. Німецька концепція правової держави. Французька концепція правової держави. Інтегральна концепція верховенства права як здійснення влади на основі взаємовідносин особи та держави. Венеційська Комісія про пошук чіткого розуміння верховенства права.

Венеційська Комісія про консенсусне розуміння обов'язкових елементів поняття «верховенство права»: 1) законності, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; 2) юридичної визначеності; 3) заборони свавілля; 4) доступу до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, включно з тими, що здійснюють судовий нагляд за адміністративною діяльністю; 5) дотримання прав людини; 6) рівності перед законом та заборони дискримінації.

Венеційська Комісія про нові виклики доктрині і принципу верховенства права. Контрольний перелік питань Венеційської Комісії для оцінки стану верховенства права в окремих державах.

Тема 5. Еталонні тести (мірило верховенства права), ухвалені Венеційською Комісією на 106-му пленарному засіданні 11-12 березня 2016 р.

Законність: визнання ієрархічної вищості приписів актів права, дії органів публічної влади на підставі встановлених приписів права (*standing law*); забезпечення національною юридичною системою неухильного додержання державою зобов'язань, взятих нею за міжнародним правом; забезпечення верховенства законодавчої влади; прозорість, підзвітність демократичність запровадження приписів права; винятки із права за надзвичайних станів; забезпечення дієвого виконання приписів права органами публічної влади.

Юридична визначеність: доступність актів права; доступність судових рішень; передбачуваність наслідків приписів права; сталість та послідовність приписів права; забезпечення поваги принципу легітимних очікувань; заборона зворотної дії законодавства; застосовування принципів *nullum crimen sine lege* та *nullum poena sine lege*; дотримання *res judicata*.

Запобігання зловживанню повноваженнями: наявність юридичних гарантій щодо протидії свавіллю та зловживанню повноваженнями з боку органів публічної влади.

Рівність перед законом і недискримінація: закріплення в Конституції принципу рівного ставлення до всіх індивідів, обов'язок держави сприяти забезпеченню рівності, право особи на свободу від дискримінації; забезпечення поваги принципу недискримінації; гарантія рівності за приписами права; гарантія рівності перед законом.

Доступ до правосуддя: незалежність і безсторонність суду; забезпечення самостійності служби звинувачення; забезпечення незалежності і безсторонності адвокатури; дія презумпції невинуватості; втілення в приписах права та застосування на практиці додаткових стандартів щодо справедливого судочинства; дієвість судових рішень.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Верховенство права як основоположна загальнолюдська цінність
2. Джерела доктрини та принципу верховенства права
3. Концептуальні доктринальні підходи до розуміння доктрини і принципу верховенства права у західній правовій культурі
4. Концептуальні доктринальні підходи до розуміння доктрини і принципу верховенства права у вітчизняній правовій культурі
5. Антропосоціокультурний тип доктринальних підходів до розуміння природи верховенства права
6. Позитивістський тип доктринальних підходів до розуміння природи верховенства права
7. Закріплення принципу верховенства права Загальною Декларацією прав людини ООН 1948 р.
8. Закріплення принципу верховенства права Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.
9. Онтологічна структура Конституції України та закріплення у ній доктрини і принципу верховенства права

10. Венеційська Комісія про історичні витоки понять «Rule of Law», «Etat de droit» та «Rechtsstaat»
11. Венеційська Комісія про верховенство права у позитивному праві
12. Венеційська Комісія про консенсусне розуміння обов'язкових елементів поняття «верховенство права»
13. Верховенство права як заперечення Конституцією України свавільної влади
14. Верховенство права як рівність кожного індивіда перед законом
15. Верховенство права як визнання ієрархічної вищості приписів актів права
16. Забезпечення відповідності законодавства України Конституції України
17. Забезпечення верховенства законодавчої влади в Україні
18. Вплив громадськості на прийняття актів парламентом в Україні
19. Національні юридичні засоби протидії невиконанню законодавства
20. Сталість та послідовність приписів актів права в Україні
21. Застосування в Україні принципи *nullum crimen sine lege* та *nullum poena sine lege* (немає закону - немає злочину, немає закону - немає кари)
22. Дотримання *res judicata* в Україні
23. Законність як складова верховенства права
24. Юридична визначеність як складова верховенства права
25. Запобігання зловживанню повноваженнями як складова верховенства права
26. Рівність перед законом і недискримінація як складова верховенства права
27. Незалежність та безсторонність суду як складова верховенства права
28. Дієвість судових рішень як складова верховенства права
29. Відповідність дій виконавчої влади Конституції України та іншим приписам права як складова верховенства права
30. Імплементация зобов'язань за міжнародними договорами у національне право як складова верховенства права

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабанли Р. Ш., Пушкар П. В. Загальні питання розуміння і застосування практики ЄСПЛ. Том 1. Харків: Юркнига, 2021. 168 с.
2. Бінгем, Том. Правовладдя / за заг. ред. Сергія Головатого ; перекл. з англ. В. Кастеллі, Д. Шкрьоби. Київ : 2024. 212 с.
3. Гаврилюк Р. О., Пацурківський П. С. Верховенство права: методологія тлумачення і застосування: навчально - методичний посібник. Р. О. Гаврилюк, П. С. Пацурківський. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2022. 224 с.
4. Гарасимів О. Ю. Вплив практики Європейського суду з прав людини на вдосконалення правозахисного законодавства в Україні (загальнотеоретичний

аспект). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних та правових учень”. Львівський національний університет ім. І. Франка, Львів 2020 р.

5. Дульський О. Л. Арешт не дорівнює в’язниця. Харків: Юркнига, 2021. 272 с.

6. Манукян В. І. Страсбурзьке право. Європейський суд з прав людини. Теорія, принципи, практика. К: Норма права, 2023. 596 с.

7. Мірило верховенства права (правовладдя) національного рівня: практика України (Rule of law Checklist at national level: case of Ukraine) / за заг. ред. М.Козюбри, упорядники та автори коментарів: В.Венгер, А.Заєць, Є.Зверев, М.Козюбра, Ю.Матвеева, О.Цельєв; Центр дослідження проблем верховенства права та його втілення в національну практику України Національного університету «Києво-Могилянська академія». Київ, 2020. 144 с.

8. Права і свободи людини та їх дотримання під час дії воєнного стану. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2022. 310 с.

9. Різник С. В. Конституційність нормативних актів. Сутність, методологія оцінювання та система забезпечення в Україні. Харків: Юркнига, 2020. 542 с.

10. Тертишник В.М. Верховенство права в діяльності правоохоронних органів. К.: Алерат, 2025. 536 с.

11. Цікало В. І. Засада пропорційності здійснення корпоративних прав: монографія. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023, 590 с.

МОДУЛЬ 2

Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: методологія тлумачення і застосування

Тема 1. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.): історичні причини й умови прийняття; вихідні засади; протоколи до Конвенції; місце у національних системах джерел права держав-членів Ради Європи. Статутні органи Ради Європи у сфері захисту людських прав. Парламентська Асамблея Ради Європи. Комітет Міністрів Ради Європи. Комітет Ради Європи проти катувань. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Тема 2. Принципи та методи тлумачення права ЄСПЛ

Принцип пропорційності та забезпечення рівноваги інтересів у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип ефективного та динамічного тлумачення у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип забезпечення правової визначеності (принцип дотримання прецеденту) у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип забезпечення певної свободи національного розсуду у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип автономного тлумачення у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип врахування загальноновизнаних міжнародних стандартів міжнародного права у тлумаченні права ЄСПЛ. Принцип забезпечення мінімальних гарантій прав і свобод людини у тлумаченні права ЄСПЛ.

Філологічне (граматичне, мовне) тлумачення як метод тлумачення права ЄСПЛ. Історичне тлумачення як метод тлумачення права ЄСПЛ. Цільове (телеологічне) тлумачення як метод тлумачення права ЄСПЛ. Системне (систематичне) тлумачення як метод тлумачення права ЄСПЛ. Функціональне тлумачення як метод тлумачення права ЄСПЛ.

Тема 3. Порядок звернення та розгляду справ в ЄСПЛ

Європейський суд з прав людини: порядок утворення, склад, структура, компетенція, форми і порядок діяльності. Підстави для звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви до розгляду Європейським судом з прав людини. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини (Поняття прийнятності заяв до Європейського суду з прав людини; підстави виключення заяв зі списку справ). Порядок та особливості розгляду заяв у Комітетах та Палатах Європейського суду з прав людини. Розгляд справи по суті та порядок винесення рішення ЄСПЛ (процедура дружнього врегулювання в Європейському суді з прав людини; поняття справедливого відшкодування в рішеннях Європейського суду з прав людини; роль прецедентного права при вирішенні справ Європейським судом з прав людини). Види рішень Європейського суду з прав людини. Порядок виконання

рішень Європейського суду з прав людини. Проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні.

**Тема 4. Захист права на життя
відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод**

Обставини, за яких позбавлення життя визнається правомірним. Визначення пропорційності застосування сили, що спричинило позбавлення життя. Негативні та позитивні зобов'язання держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку із забезпеченням права на життя. Обов'язковість проведення розслідування випадків застосування державою сили, що привело до позбавлення життя.

**Тема 5. Заборона катувань, нелюдського поводження та приниження
гідності відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод**

Співвідношення Міжнародних універсальних та регіональних стандартів щодо неналежного поводження або покарання. Види неналежного поводження (катування, нелюдське поводження або покарання, принижуюче гідність поводження або покарання) і критерії їх розмежування. Поняття нелюдського поводження або покарання, вироблене на основі практики ЄСПЛ. Поняття поводження або покарання що принижує гідність, вироблене на основі практики ЄСПЛ. Право на захист від катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження або покарання в рішеннях Європейського суду з прав людини.

**Тема 6. Заборона рабства і примусової праці
відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод**

Зміст і сфера дії заборони рабства і примусової праці у практиці Суду. Види поводження, забороненого у статті 4 Конвенції. Обов'язкова праця, яка не порушує заборони, встановленої у статті 4 Конвенції. Обов'язки держави, що впливають зі статті 4 Конвенції. Заборона рабства та примусової праці в рішеннях Європейського суду з прав людини.

**Тема 7. Право на свободу та особисту недоторканість
відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод**

Обсяг, складові права на свободу та особисту недоторканість. Сфера застосування ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

(захист від довільного і незаконного утримання під вартою; необхідність повідомлення про причини арешту і будь-які кримінальні обвинувачення; встановлення судового контролю за утриманням під вартою у кримінальних обвинуваченнях; дотримання права на розгляд справи про звільнення від незаконного або довільного утримання під вартою; в'їзд без відповідного дозволу в країну, вислання, депортація, екстрадиція, примусове утримання іноземців у міжнародній зоні аеропорту; поміщення до карцерного приміщення, гауптвахти; право на компенсацію за незаконний або довільний арешт чи затримання).

Законність позбавлення свободи: підстави, передбачені законом; дотриманість процедури; узгодження національного законодавства з положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Затримання з порушенням ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у тому числі й за умов, якщо відповідна особа погодилась на те, щоб її затримали .

Підстави обрання запобіжного заходу у вигляді «взяття під варту» (пп.1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод): фактична підстава – наявність системи неспростовних доказів підозри щодо вчинення обвинуваченим (підозрюваним) кримінально-карного діяння (злочину); юридична підстава – ухвала слідчого судді, суду, винесені відповідно до закону. Тривалість тримання під вартою.

Критерії визначення обґрунтованості підозри: формальне закріплення правопорушення, у якому підозрюється затриманий в кримінальному законі держави; наявність фактів причетності особи до вчинення правопорушення.

Причини для відмови у звільненні під заставу: ризик того, що підсудний не з'явиться в судові засідання; ризик того, що підсудний вживатиме заходів для запобігання відправленню правосуддя; ризик того, що підсудний вчинить інші правопорушення.

Тема 8. Право на повагу до приватного та сімейного життя відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Обсяг, складові права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Сфера застосування ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: приватне життя (фізична цілісність, медичне лікування, зберігання та доступ до особистих даних, репутація, ім'я, сексуальне життя та сексуальна орієнтація); сімейне життя (шлюбні відносини, зв'язки між батьком/матір'ю та дитиною, встановлення батьківства); житло (поняття та види житла, обшук житла); кореспонденція (листи, телефонні розмови, електронно-поштові повідомлення, цензурування листів осіб позбавлених волі).

Негативні зобов'язання держав щодо реалізації права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Позитивні зобов'язання

держав щодо реалізації права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.

Концепція «приватність» у розумінні ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зберігання інформації щодо особистих даних та доступ до особистих даних: відкрита інформація, інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова). Репутація і честь особи як сфера захисту приватного життя, гарантованого ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Правові позиції Європейського суду з прав людини у контексті реалізації права на приватне життя: зміна, написання ім'я, прізвище особи; визначення сексуальної ідентичності, способу одягатись, вільне розпорядження своїм тілом, збирання медичних даних, складання історії хвороби, конфіденційність медичних даних, безпечне довкілля, зберігання та доступ до особистих даних та ін.

Правові позиції Європейського суду з прав людини у контексті реалізації права на сімейне життя: право батьків і дітей бути поряд один з одним, формальні сімейні відносини, навіть без фактичного наповнення, встановлення батьківства, відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав; рівність між дітьми, статус позашлюбних дітей.

Умови виправданості втручання до права на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції: втручання «згідно із законом»; відповідність законній (легітимній) меті; «необхідність в демократичному суспільстві».

Тема 9. Свобода вираження поглядів, свобода думки, совісті та релігії відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів: право на свободу безперешкодного дотримання своїх переконань; право на свободу пошуку інформації; право на свободу одержання інформації; право на свободу поширення інформації, незалежно від державних кордонів). Негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу вираження поглядів. Позитивні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу вираження поглядів. Співвідношення поглядів, переконань, думок, уявлень. Засоби вираження поглядів: усні висловлювання; книжки; статті в засобах масової інформації; оголошення, зображення (наприклад, фотографії), графіка; відео і кіно, телевізійні передачі; поведінка, що виражає ідеї (носіння одягу) та ін.

Засоби масової інформації як спосіб реалізації свободи вираження поглядів: свобода вираження поглядів у друкованих засобах масової інформації; свобода вираження поглядів в аудіовізуальних засобах масової інформації.

Обмеження свободи вираження поглядів. Межі допустимої критики. Правові позиції Європейського суду з прав людини у контексті інтерпретації поняття «погляди»: інформація та ідеї, що становлять громадський інтерес;

участь у дискусії стосовно проблем, що становлять загальний інтерес; критичні висловлювання на адресу працівників державних установ; мистецькі твори та вистави; інформація комерційного характеру.

Сфера застосування ст. 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: свобода думки, совісті, переконання, віросповідання, зміна релігії або переконань; організація та реєстрація релігійних громад; ведення справ релігійних громад (у тому числі й майнових); релігійне навчання; релігійні організації (релігійні секти, сектантство); відмова від військової служби з релігійних переконань, альтернативна (невійськова) служба та ін. Негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу думки, совісті і релігії. Позитивні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу думки, совісті та релігії.

Обмеження права на свободу думки, совісті і релігії. Умови виправданості втручання держави у сферу реалізації права на свободу думки, совісті і релігії: наявність правових підстав передбачених в національному законодавстві; наявність легітимної мети – «інтерес громадської безпеки, охорона публічного порядку, здоров'я чи моралі або захист прав і свобод інших осіб»; «необхідність в демократичному суспільстві».

Тема 10. Свобода зібрань та об'єднання відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Свобода мирних зібрань та об'єднання як свобода комунікації. Поняття «мирне зібрання» й «об'єднання». Автономне тлумачення поняття «мирне зібрання». Сфера застосування ст. 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: закриті зібрання; зібрання у громадських місцях; збори у встановленому місці; публічні процесії; сидячі демонстрації, зібрання автомобілів.

Мета, коло учасників, ступінь організованості, тривалість мирних зібрань та об'єднань. Форми зібрань: концерт, пікет, інформаційні пункти, зібрання політичних партій, флешмоб, страйк, мітинг, похід, демонстрація, спеціальні публічні заходи. Мирність зібрання та його беззбройний характер: немирне вираження поглядів, намір насильницького досягнення цілей, застосування сили.

Негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу зібрань та об'єднання. Позитивні зобов'язання держави щодо реалізації права на свободу зібрань та об'єднання.

Принципи реалізації права на свободу зібрань: презумпція на користь проведення зібрання; зобов'язання держави щодо сприяння мирним зібранням та їх захисту; законність; пропорційність; недискримінація; належна адміністрація; відповідальність адміністративних органів.

Обмеження права на свободу зібрань та об'єднання. Обмежувальні заходи (обмежувальне рішення адміністративного суду): обмеження щодо місця проведення зібрання, обмеження щодо часу проведення зібрання, обмеження

щодо виду і часу зібрання. Примусове припинення (розпуск) зібрання, що триває. Санкції до учасників зібрання.

Умови виправданості втручання держави у сферу реалізації права на свободу зібрань та об'єднання: національна безпека; громадський порядок; запобігання заворушенням чи злочинам; охорона здоров'я населення; захист прав і свобод інших людей.

Тема 11. Право на ефективний засіб юридичного захисту відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Поняття «права на справедливий суд». Негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на справедливий суд. Позитивні зобов'язання держави щодо реалізації права на справедливий суд.

Обсяг та складові права на справедливий суд: суд встановлений законом, незалежний розгляд справи; неупереджений (безсторонній) розгляд справи; відкритість процесу та публічність проголошення рішення суду; доступ до суду; розгляд справи у розумні строки; рівність сторін у процесі; право особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення на захист; обґрунтованість судового рішення.

Тема 12. Захист права власності у практиці Європейського суду з прав людини відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Зміст «права на власність» відповідно до Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: право безперешкодного користування майном; умови й обставини відчуження майна; державне регулювання майнових відносин, також контроль за використанням майна в світлі співвідношення індивідуальних і громадських інтересів.

Негативні зобов'язання держави щодо реалізації права на вільне володіння власністю. Позитивні зобов'язання держави щодо реалізації права на вільне володіння власністю.

Умови правомірності та межі допустимості втручання у право на вільне володіння власністю: наявність правових підстав («в порядку, встановленому законом»); наявність легітимної мети для застосування обмежень («в інтересах суспільства»), пропорційність («забезпечення справедливої рівноваги між інтересами суспільства та необхідністю додержання фундаментальних прав окремої особи»).

Проблеми реалізації положень Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у здійсненні та юрисдикційному захисті права власності на землю в Україні. Проблеми реалізації механізму захисту права власності на тимчасово окупованій території України.

Правові позиції Європейського суду з прав людини у контексті реалізації права на вільне володіння власністю: заборона дискримінації у зв'язку з майновими правами; обґрунтованості сподівань; втручання у право на мирне володіння майном.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Співвідношення міжнародної та європейської систем захисту прав людини
2. Європейська нормативна система захисту прав людини
3. Теоретико-правові, політичні та інші передумови прийняття Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.)
4. Структура Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та її загальна характеристика
5. Приєднання України до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.) та відповідні правові наслідки
6. Європейська інституційна система захисту прав людини
7. Європейська комісія з прав людини: структура, функції, участь у розгляді справ
8. Юрисдикція Європейського суду з прав людини
9. Прийнятність заяв до Європейського суду з прав людини
10. Поняття справедливого відшкодування в практиці Європейського суду з права людини
11. Право на життя та право на евтаназію в практиці Європейського суду з прав людини
12. Право на життя та смертна кара в практиці Європейського суду з прав людини
13. Право на захист від катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження або покарання в практиці Європейського суду з прав людини
14. Заборона рабства та примусової праці в практиці Європейського суду з прав людини
15. Позбавлення волі та правомірні випадки позбавлення волі в практиці Європейського суду з прав людини
16. Обмеження права на свободу пересування та права на вільний вибір місця проживання в практиці Європейського суду з прав людини
17. Право на справедливий судовий розгляд в практиці Європейського суду з прав людини
18. Принцип презумпції невинуватості в практиці Європейського суду з прав людини
19. Принцип non bis in idem (неможливості притягнення двічі за одне і теж саме діяння) в практиці Європейського суду з прав людини

20. Право на повагу до приватного та сімейного життя в практиці Європейського суду з прав людини
21. Право на свободу думки, совісті і віросповідання в практиці Європейського суду з прав людини.
22. Право на свободу вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини
23. Право на свободу мирних зібрань в практиці Європейського суду з прав людини
24. Право на об'єднання в політичні партії в практиці Європейського суду з прав людини
25. Обмеження права на свободу зібрань та об'єднання в практиці Європейського суду з прав людини
26. Право на вільні вибори в практиці Європейського суду з прав людини
27. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини
28. Забезпечення доступу до рішень Європейського суду з прав людини
29. Порядок звернення рішення до виконання в частині виплати відшкодування в практиці Європейського суду з прав людини
30. Застосування судами України Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.) та практики Європейського суду з прав людини

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ від 19.10.1973 № 2148 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2148-08/card6#Public>
3. Протокол № 1 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод (ратифікований від 17.07.1997 р.) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535
4. Протокол N 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059
5. Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802
6. Протокол 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_804

7. Протокол № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537
8. Регламент Європейського суду з прав людини зі змінами від 5 жовтня 2015 р. URL : http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf.
9. Карвацька С.Б., Лабик А.Р., Строїч М.І. Реалізація принципу еволюційного тлумачення цифрових прав людини у практиці ЄСПЛ. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. No 12. С. 428-431
10. Цимбал В. О., Коваль Д. С., Родік Т. П. Європейський суд з прав людини як правова гарантія захисту прав людини в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. No 1/2022 с.103-106.

МОДУЛЬ 3

Методологія наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права

Тема 1. Методологія правової науки як основа наукового дослідження

Наукове дослідження як форма розвитку правової науки і технологія застосування методологічних засобів. Поняття та основні функції правової науки. Методологія правової науки як основа наукового дослідження, її поняття та структура. Поняття праворозуміння, його значення для юридичної науки та практики. Основні характеристики сучасних підходів до праворозуміння. Основні методологічні підходи досліджень міжнародно-правових явищ. Поняття і особливості наукового пізнання міжнародно-правової реальності. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання в теорії та практиці міжнародного права. Взаємозв'язок теорії та практики міжнародного права. Загальна схема наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права.

Тема 2. Організаційно-правові засади науково-дослідної роботи в теорії та практиці міжнародного права

Система організації наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права. Нормативно-правові акти з питань науково-дослідної діяльності. Організація наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права в наукових та навчальних установах. Академічні і прикладні наукові дослідження в теорії та практиці міжнародного права. Сучасні пріоритетні напрями наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права. Міжнародне співробітництво в науково-дослідній сфері щодо ключових питань в міжнародному праві. Чинні міжнародні дослідницькі освітні програми, які діють в Україні.

Тема 3. Методологічні підходи та методи у наукових міжнародно-правових дослідженнях

Поняття та загальна характеристика загально-наукових методів пізнання міжнародно-правових явищ. Діалектичний метод наукового пізнання як загальна методологічна основа, яка забезпечує невід'ємний зв'язок доктрини із практикою міжнародного права. Система спеціальних методів міжнародно-правового дослідження. Методи теоретичних та емпіричних досліджень в теорії та практиці міжнародного права. Формально-логічні процедури (аналіз, синтез, індукція, дедукція та ін.). Системний метод. Структурний метод. Формально-юридичний метод. Функціональний метод. Наукові методи пізнання міжнародно-правових явищ, що застосовуються суміжними науками або групами наук. Історичний метод. Психологічний метод. Метод конкретно-

соціологічного дослідження. Інституціональний метод. Математичні та статистичні методи. Історико-правовий метод. Методи правової герменевтики. Власні методи науки міжнародного права. Порівняльний (компаративістський) метод. Метод аналізу міжнародної судової практики. Метод міжнародно-правового моделювання. Метод міжнародно-правового експерименту. Міждисциплінарні методи: системно-структурний метод, психологічний метод, антропологічний метод, синергетичний метод.

Тема 4. Академічна культура та академічна доброчесність дослідженнях з міжнародного права

Поняття про академічну доброчесність в теорії та практиці міжнародного права. Відповідальність науково-педагогічних та наукових працівників за порушення академічної доброчесності. Відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності. Рівень оригінальності тексту як критерій оригінальності досліджень з міжнародного права. Рекомендована шкала оцінювання залежно від кількісного показника рівня оригінальності для випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти. Заходи для уникнення фактів академічної недоброчесності у науковій (творчій) та освітній діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти у в теорії та практиці міжнародного права. Обов'язкова перевірка кваліфікаційних робіт з міжнародного права на наявність плагіату експертами та\чи за допомогою відповідних технічних засобів і програмних продуктів. Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти з міжнародного права. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації в дослідженнях в теорії та практиці міжнародного права.

Тема 5. Інформаційна база наукового дослідження в теорії та практиці міжнародного права

Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права. Поняття та види інформаційного забезпечення наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права. Роль і функції міжнародно-правової наукової інформації. Види та галузі міжнародно-правової інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми міжнародно-правового дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу міжнародно-правової наукової інформації. Особливості

інформаційного пошуку при проведенні наукового міжнародно-правового дослідження. Правила роботи з науковою літературою. Специфіка джерел міжнародно-правових досліджень. Система джерел наукової інформації: бібліотечні фонди, архівні фонди. Організація роботи з науковими міжнародно-правовими джерелами. Відбір джерельної бази міжнародно-правового дослідження. Система джерел наукової інформації: бібліотечні фонди, архівні фонди. Друковані джерела: книги, журнали, збірки матеріалів тощо. Електронні ресурси, пошукові системи мережі Інтернет. Специфіка джерел юридичних досліджень. Нормативно-правові документи. Матеріали юридичної практики. Правова статистика. Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами. Пошук, відбір та опрацювання джерельної бази дослідження. Бібліографічний пошук у каталогах і картотеках: систематичний каталог, алфавітно-предметний покажчик, алфавітний каталог, предметний каталог. Робота з періодичними виданнями. Складання власної картотеки наукових джерел. Робота з друкованими джерелами міжнародно-правових досліджень. Вивчення змісту і структури джерел, визначення і відбір міжнародно-правової інформації. Форми та види запису: конспект, тези, план, цитування, термінологічний словник. Основні правила посилання і цитування в міжнародно-правовому дослідженні. Облік, оформлення, систематизація та класифікація відібраного матеріалу. Оформлення списку використаних джерел і літератури (вимоги ДСТУ) в міжнародно-правовому дослідженні.

Тема 6. Структура та етапи наукового міжнародно-правового дослідження

Процес наукового міжнародно-правового дослідження, його характеристики та етапи проведення. Категоріально-понятійний апарат наукового міжнародно-правового дослідження. Тема наукового міжнародно-правового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації. Науковий напрямок міжнародно-правового дослідження. Наукові факти та їх роль в науковому міжнародно-правовому дослідженні. Постановка і формулювання наукової проблеми міжнародно-правового дослідження. Висунення і обґрунтування наукової гіпотези міжнародно-правового дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження, актуальності, формулювання теми, мети і завдань міжнародно-правового дослідження. Визначення структури наукового міжнародно-правового дослідження. Особливості емпіричного та теоретичного рівнів наукового міжнародно-правового дослідження. Організація роботи з емпіричними та науково-теоретичними даними. Пошук джерельної бази міжнародно-правового дослідження. Аналіз стану наукового міжнародно-правового дослідження обраної тематики та визначення ступеня наукової новизни запропонованого вирішення проблеми. Визначення наукової та практичної значущості отриманих результатів міжнародно-правового дослідження. Етапи наукового міжнародно-правового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір

та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація. Категоріальний апарат наукового міжнародно-правового дослідження. Понятійний апарат міжнародно-правового дослідження. Структурні елементи наукового міжнародно-правового дослідження.

Тема 7. Виклад результатів та апробація результатів наукового дослідження з міжнародного права

Поняття, мета і завдання науково-дослідної роботи студентів, які здобувають міжнародно-правову освіту. Роль науково-дослідної роботи у процесі підготовки юриста-міжнародника. Види та форми науково-дослідної роботи студентів. Вибір об'єкта та предмета міжнародно-правового дослідження. Мета і завдання дослідження міжнародно-правового дослідження. Новизна і практичне значення міжнародно-правового дослідження дослідження. Зміст міжнародно-правового дослідження дослідження. Логічна послідовність викладу матеріалу в міжнародно-правовому дослідженні. Наукові висновки та пропозиції автора міжнародно-правового дослідження. Науковий стиль мовлення. Наукова українська мова. Виразність і мова тексту наукової праці з міжнародного права. Поняття наукової міжнародно-правової термінології. Види міжнародно-правових термінів. Правильність застосування міжнародно-правової термінології. Форми наукових праць з міжнародного права: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Система фахової періодики для публікації результатів міжнародно-правового дослідження. Наукові семінари, конференції, конгреси з міжнародного права. Дискусія як форма апробації наукового дослідження з міжнародного права. Порядок ведення наукової дискусії. Онлайн форми наукових конференцій та дискусій з міжнародного права. Форми наукових праць з міжнародно-правових наук: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Загальні вимоги щодо написання наукового роботи з міжнародного права. Етапи підготовки наукової роботи з міжнародного права: визначення структури і складання плану, відбір джерельної бази, викладення змісту міжнародно-правової роботи, редагування. Структура наукового роботи з міжнародного права: зміст, заголовок, анотація, передмова (вступ), основний текст, післямова (висновки), список використаних джерел, додатки та їх зміст. Особливості написання наукових статей та монографій міжнародно-правового спрямування.

Тема 8. Організація написання та захист кваліфікаційного дослідження з міжнародного права

Поняття наукового дослідження. Методологія наукових досліджень з теорії та практики міжнародного права. Методи та джерела наукового дослідження з теорії та практики міжнародного права. Визначення теми та джерельної бази наукового дослідження з теорії та практики міжнародного права. Особливості дослідницької роботи з теорії та практики міжнародного

права. Магістерська робота як наукове дослідження з теорії та практики міжнародного права. Структура магістерської роботи з міжнародного права, її розробка. Обов'язки студента з виконання магістерської роботи з міжнародного права. Обрання та затвердження теми магістерської роботи з міжнародного права. Складання плану і графіка виконання магістерської роботи з міжнародного права. Робота з літературою, нормативними актами та іншими джерелами. Вимоги до змісту магістерської роботи з міжнародного права. Актуальність дослідження магістерської роботи з міжнародного права. Вимоги до оформлення магістерської роботи з міжнародного права. Перевірка магістерської роботи з міжнародного права. Відгук наукового керівника та рецензія. Захист магістерської роботи з міжнародного права. Порядок оцінювання магістерської роботи з міжнародного права. Підготовка та оформлення наукової доповіді за матеріалами магістерської роботи з міжнародного права на наукову конференцію. Захист наукових робіт з теорії та практики міжнародного права. Організація підготовки та захисту кваліфікаційного дослідження з міжнародного права. Обов'язки наукового керівника кваліфікаційного дослідження з міжнародного права.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні методологічні підходи досліджень міжнародно-правових явищ.
2. Взаємозв'язок теорії та практики міжнародного права.
3. Система організації наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права.
4. Сучасні пріоритетні напрями наукових досліджень в теорії та практиці міжнародного права.
5. Система спеціальних методів міжнародно-правового дослідження.
6. Академічна культура та академічна доброчесність в дослідженнях в теорії та практиці міжнародного права.
7. Заходи для уникнення фактів академічної недоброчесності у науковій (творчій) та освітній діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти у в теорії та практиці міжнародного права.
8. Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти з міжнародного права.
9. Інформаційна база наукового дослідження в теорії та практиці міжнародного права.
10. Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами в теорії та практиці міжнародного права.
11. Структура наукового міжнародно-правового дослідження.
12. Етапи наукового міжнародно-правового дослідження.
13. Виклад результатів та апробація результатів наукового дослідження з міжнародного права.
14. Форми наукових праць з міжнародного права: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації.

15. Загальні вимоги щодо написання наукової роботи міжнародно-правової тематики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності» від 20 травня 2020 р. No 1/9-263. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/do-pitannyauniknennya-problem-i-pomilok-u-praktikah-zabezpechennyaakademichnoyi-dobrochesnosti>
2. Бехруз Х.Н., Мануїлова К.В. Науково-дослідницький процес: методологічний аспект. Scientific research process: methodological aspect. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С.534-537
3. Академічна відповідальність: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 квітня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. 140 с.
4. Кельман Михайло. Методологічні засади юридичної науки. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Юридичні науки”. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Юридичні науки”. 2020. Т. 7. № 1. С.37-42
5. Копча В.В. Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій. Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 54-58
6. Гдичинський Віталій. Методологічна основа дослідження міжнародного правопорядку: аналіз сучасних підходів. Філософські та методологічні проблеми права. 2024 № 1 (27). С.92-99
7. Яценко В. А., Балинська О. М. Методологічна парадигма сучасної правової науки в Україні. Соціально-правові студії. 2020. Випуск 4 (10). С. 12-20
8. Ольга Буткевич. Методи дослідження історії міжнародного права: давня дискусія і нові виклики. Український часопис міжнародного права 2022 № 2. С. 9-15.
9. Громовенко К.В.; Тицька Я.О. Методологія науки міжнародного права: теоретичний дискус та особливості застосування. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 3 С. 588-592.
10. Карвацька С.Б. Правова регламентація наукової діяльності: сучасні виклики та дослідницькі підходи. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 12. С.528-531.

МОДУЛЬ 4

Професійна відповідальність правника

Тема 1. Соціальне призначення професії правника

Місія правника в сучасному українському суспільстві. Образ правника у громадській думці. Образ професії правника у масовій культурі. Дотримання вимог та стандартів етичної поведінки як засіб відновлення довіри до представників професії правника.

Поняття професії правника. Ознаки професії правника. Функції професії правника.

Поняття професіограми (класифікаційної характеристики) правника. Соціальний, реконструктивний, комунікативний аспекти професіограми правника. Поняття правничих професій. Види правничих професій (суддя, прокурор, адвокат, нотаріус). Особисті та професійні вимоги, що ставляться до представників окремих правничих спеціальностей та професій.

Приватне і професійне життя правника в контексті професійної відповідальності. Конфлікти інтересів та шляхи їх подолання у професійній діяльності правника. Формування професійної свідомості та культури правника. Деформації професійної свідомості у працівників правничих професій: причини, шляхи подолання. Кодекси професійної етики. Роль деонтологічних кодексів у регулюванні професійної поведінки юристів.

Тема 2. Доступ до професії правника

Взаємозв'язок між юридичною освітою та професією правника: європейські стандарти. Взаємозв'язок між юридичною освітою та професією правника: вітчизняні стандарти. Роль професійно-громадського середовища та суспільства у контролі доступу до професії правника. Порядок допуску до професії судді і процедури добору. Порядок допуску до професії адвоката і процедури добору. Порядок допуску до професії прокурора і процедури добору. Порядок допуску до професії нотаріуса і процедури добору.

Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти професійної діяльності та відповідальності правника

Міжнародні професійні об'єднання (асоціації) юристів: мета, завдання та напрями діяльності. Міжнародні норми, які регламентують професійну діяльність правника. Міжнародні організації, які створюють єдині стандарти професійної діяльності правника. Міжнародні стандарти професійної діяльності правника. Міжнародні стандарти професійної відповідальності правника: компетентність, доброчесність, конфіденційність.

Тема 4. Професійна відповідальність судді

Класифікація стандартів поведінки суддів: залежно від джерела їх закріплення у документах (міжнародного або національного характеру); залежно від сфери регулювання (професійної або позаслужбової діяльності).

Основні принципи та етичні стандарти поведінки суддів: незалежність, законність, професіоналізм, відповідальність перед суспільством, культура спілкування, конфіденційність інформації, запобігання конфлікту інтересів.

Незалежність судді та судової влади: загальні принципи. Незалежність, неупередженість та безсторонність судді при ухваленні рішення. Незалежність як гарантія рівності сторін, захисту прав людини та верховенства права. Належна поведінка судді. Зв'язок між незалежністю та підзвітністю судді. Зв'язок між незалежністю та неупередженістю судді.

Конфлікт інтересів у діяльності судді та його запобігання. Нормативно-правові акти з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів. Повноваження Ради суддів України в контексті вимог антикорупційного законодавства. Ознаки конфлікту інтересів у діяльності судді. Дії судді у зв'язку із виникненням конфлікту інтересів, який може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом. Дії судді у зв'язку із виникненням конфлікту інтересів, який не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом. Відповідальність суддів за порушення правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Бездоганна поведінка судді. Поведінка судді під час здійснення правосуддя. Позасудова поведінка судді. Правила етичної поведінки, встановлені Кодексом суддівської етики. Механізм забезпечення доброчесності та професійної етики суддів (Вища рада правосуддя; Вища кваліфікаційна комісія суддів України; Національна школа суддів України). Роль громадськості у забезпеченні доброчесності та професійної етики суддів. Практика Громадської ради доброчесності. Відповідальність за порушення норм суддівської етики.

Тема 5. Професійна відповідальність адвоката

Класифікація стандартів поведінки адвокатів: залежно від джерела їх закріплення у документах (міжнародного або національного характеру); залежно від сфери регулювання (професійної або позаслужбової діяльності).

Основні принципи та етичні стандарти поведінки адвокатів: незалежність та свобода у здійсненні адвокатської діяльності, законність, пріоритет інтересів клієнта, неприпустимість конфлікту інтересів, конфіденційність, компетентність та добросовісність, повага до адвокатської професії, чесність та добропорядність, обмеження щодо рекламування адвокатської діяльності. Нормативно-правові акти, що регулюють етичні основи професійної діяльності адвокатів.

Відносини адвоката з клієнтами. Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження. Взаємовідносини між адвокатами. Відносини адвоката з органами досудового розслідування та іншими

державними органами. Дотримання норм адвокатської етики в громадській та науковій діяльності адвоката. Етичні вимоги до публіцистичній діяльності адвоката. Етика поведінки адвоката у мережі Інтернет. Моральність у приватному житті адвоката.

Відповідальність адвоката: кримінальна, дисциплінарна, цивільно-правова. Склад та структура Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Порухення правил адвокатської етики як дисциплінарний проступок адвоката. Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики помічником або стажистом адвоката.

Тема 6. Професійна відповідальність прокурора

Класифікація стандартів поведінки прокурорів: залежно від джерела їх закріплення у документах (міжнародного або національного характеру); залежно від сфери регулювання (професійної або позаслужбової діяльності).

Основні вимоги до професійної поведінки прокурорів: верховенства права та законності; повага до прав і свобод людини і громадянина, недопущення дискримінації; незалежність та самостійність; політична нейтральність; презумпції невинуватості; справедливість, неупередженість, об'єктивність; професійна честь та гідність; конфіденційність; прозорість службової діяльності; утримання від виконання незаконних наказів і вказівок; недопущення конфлікту інтересів; компетентність та професіоналізм; доброчесність, зразковість поведінки та дисциплінованість; повага до незалежності суддів; недопущення проявів корупції, вимоги до зовнішнього вигляду. Основні вимоги до позаслужбової поведінки прокурорів: недопущення поведінки, що може зашкодити репутації; обмеження щодо участі прокурора у політичній діяльності; ставлення до релігії. Взаємовідносини прокурора з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Взаємовідносини прокурора з правоохоронними органами. Взаємовідносини прокурора з органами судової влади та іншими учасниками судочинства. Взаємовідносини прокурора із засобами масової інформації. Взаємовідносини прокурора у колективах прокуратур. Взаємовідносини керівного складу органів прокуратури з підпорядкованими працівниками. Взаємовідносини прокурора з громадянами. Професійна відповідальність прокурора за порушення норм та правил етичної поведінки.

Тема 7. Професійна відповідальність нотаріуса

Класифікація стандартів поведінки нотаріуса: залежно від джерела їх закріплення у документах (міжнародного або національного характеру); залежно від сфери регулювання (професійної або позаслужбової діяльності). Основні вимоги до професійної поведінки нотаріуса: публічності; незалежності та неупередженості; законності; доступності; безпосередності; нотаріальної таємниці та конфіденційності; чесності; сумлінності; поваги до професії.

Діяльність, несумісна з професією нотаріуса. Дії, що принижують професійну гідність нотаріуса. Обмеження та обов'язки нотаріуса, пов'язані з рекламою. Відносини нотаріуса з особами, які до нього звернулися. Відносини нотаріуса з іншими нотаріусами та Нотаріальною палатою України. Професійна відповідальність нотаріуса за порушення норм та правил етичної поведінки.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Місія правника в сучасному українському суспільстві
2. Роль деонтологічних знань у підготовці правника
3. Поняття та види правничих професій
4. Соціальний, реконструктивний, комунікативний аспекти професіограми правника
5. Професійні та особисті якості правника
6. Формування професійної свідомості та культури праника
7. Деформації професійної свідомості у працівників правничих професій: причини, шляхи подолання
8. Роль деонтологічних кодексів у регулюванні професійної поведінки правників
9. Дотримання вимог етичної поведінки як засіб відновлення довіри до представників професії правника
10. Роль громадянського суспільства у контролі доступу до професії правника
11. Міжнародні стандарти професійної відповідальності судді
12. Європейські стандарти професійної відповідальності судді
13. Національні стандарти професійної відповідальності судді
14. Механізм забезпечення доброчесності та професійної етики суддів
15. Етика поведінки судді під час здійснення правосуддя
16. Етика позасудової поведінки судді
17. Професійна відповідальність судді за порушення норм та правил етичної поведінки
18. Міжнародні стандарти професійної відповідальності адвоката
19. Європейські стандарти професійної відповідальності адвоката
20. Національні стандарти професійної відповідальності адвоката
21. Етика відносин адвоката з клієнтами
22. Етика відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження
23. Етика відносин адвоката з органами досудового розслідування та іншими державними органами
24. Етика відносини між адвокатами
25. Етика поведінки адвоката у соціальних мережах та Інтернет-форумах
26. Професійна відповідальність адвоката за порушення норм та правил етичної поведінки
27. Міжнародні стандарти професійної відповідальності прокурора

28. Європейські стандарти професійної відповідальності прокурора
29. Національні стандарти професійної відповідальності прокурора
30. Вимоги до службової поведінки прокурорів
31. Вимоги до позаслужбової поведінки прокурорів
32. Професійна відповідальність прокурора за порушення норм та правил етичної поведінки
33. Міжнародні стандарти професійної відповідальності нотаріуса
34. Європейські стандарти професійної відповідальності нотаріуса
35. Національні стандарти професійної відповідальності нотаріуса
36. Дії, що принижують професійну гідність нотаріуса
37. Обмеження та обов'язки нотаріуса, пов'язані з рекламою
38. Етика відносин нотаріуса з особами, які до нього звернулися
39. Етика відносин нотаріуса з іншими нотаріусами
40. Професійна відповідальність нотаріуса за порушення норм та правил етичної поведінки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аронов Я. Професійна культура юриста та її значення у юридичній практиці: монографія. Київ, 2020. 223 с.
2. Адвокатська етика : навч.-метод. посібник / Л. А. Остафійчук, О.В. Щербанюк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 124 с.
3. Бакаянова Н. М., Кісліцина І. О. Адвокатська етика : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2020. 127 с.
4. Бігун В. Добросовісність і правосуддя (Філософія. Теорія. Практика). Київ : Інтерсервіс, 2021. 500 с
5. Етика прокурора, судді, слідчого : навчальний посібник / Л. М. Гуртієва, О. В. Капліна, А. В. Лапкін та ін. ; тех. ред. Ю. Д. Батан ; за ред. А. В. Лапкіна, Г. Шмельцер. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 284 с
6. Етика юриста : конспект лекцій / укладач Л. В. Теліженко. Суми : Сумський державний університет, 2020. 163 с.
7. Кацавець Р. С. Професійна етика юриста : навчальний посібник. 2-е вид., доповнене. Київ : Алерта, 2022. 246 с.
8. Титарчук І. В. Юридична деонтологія : навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ТОВ ЦУЛ, 2020. 156 с.
9. Юридична деонтологія: у схемах, таблицях і поняттях : навч. посіб. / С. С. Сливка, О. Л. Чорнобай, І. М. Коваль, Ю. І. Корнелюк ; Національний університет "Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти. Львів : Растр-7, 2020. 88 с.

МОДУЛЬ 5

Публічне право: методологія тлумачення і застосування

Тема 1. Концепція людиноцентризму в сучасній доктрині публічного права

Аксіологічні аспекти становлення концепції людиноцентризму. Сучасний стан реалізації концепції людиноцентризму. Способи реалізації концепції людиноцентризму на доктринальному та практичному рівнях. Проблемні сторони забезпечення концепції людиноцентризму в публічно-правовій сфері.

Тема 2. Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні

Теоретико-методологічні засади дослідження принципу верховенства права. Верховенство права у світлі євроінтеграційних процесів. Проблеми забезпечення верховенства права на сучасному етапі державотворення в Україні. Вибіркове правосуддя та принцип верховенства права.

Тема 3. Принцип законності vs принцип правомірності в публічно-правових відносинах

Становлення принципу законності та його розуміння в науковій літературі. Інтерпретація принципу законності в країнах пострадянського регіону. Проблемні сторони реалізації принципу законності в публічно-правових відносинах. Суб'єкти публічної влади та принцип законності.

Тема 4. Джерела публічного права: сучасний погляд на сталі конструкції

Система національних формалізованих джерел публічного права. Особливість міжнародних договорів як джерел публічного права. Юридичні акти Європейського Союзу в системі джерел публічного права. Особливості визнання рішення суду джерелом публічного права. Неформалізовані акти як джерела публічного права.

Тема 5. Конституційно-правові стандарти публічного адміністрування

Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади. Публічне адміністрування та публічний інтерес. Суб'єкти публічного адміністрування. Форми публічного адміністрування. Зв'язаність публічного адміністрування конституційними правами та свободами людини і громадянина. Принцип правомірності публічного адміністрування. Принцип поділу влади та публічне адміністрування.

Тема 6. Громадянське суспільство, держава та публічне право. Приватна особа як суб'єкт публічного права

Громадянське суспільство: визначення категорії. Правові засади співпраці громадянського суспільства та держави. Право громадської ініціативи як новий елемент у системі публічного права. Місце приватної особи в системі суб'єктів публічного права. Ціннісний вимір правосуб'єктності приватної особи. Суб'єктивне публічне право. Сутність суб'єктивних публічних прав приватної особи. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація (право на участь в ухваленні рішень; право на звернення; право на доступ до публічної інформації; право на свободу мирних зібрань; право на свободу об'єднань).

Тема 7. Конституційні підстави обмеження прав людини: як їх розуміти і застосовувати

Загальні умови обмеження прав людини та громадянина. Конституційні підстави обмеження права на свободу мирних зібрань. Національна безпека. Громадський порядок. Запобігання заворушенням чи злочинам. Охорона здоров'я населення. Захист прав і свобод інших людей.

Тема 8. Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічно-правових відносин

Інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування. Види інструментів захисту особи та їх співвідношення між собою. Медіація як засіб вирішення публічно-правових суперечок. Адміністративне оскарження. Відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічної адміністрації приватним особам.

Тема 9. Аксіологічні аспекти юридичної відповідальності в сфері публічно-правових відносин

Генезис юридичної відповідальності у публічному праві. Поняття юридичної відповідальності в публічному праві та її особливості. Принципи юридичної відповідальності в публічному праві. Механізм реалізації юридичної відповідальності в публічному праві. Особливості розуміння та реалізації юридичної відповідальності в окремих галузях публічного права. Юридична відповідальність суб'єктів публічного управління.

Тема 10. Європейські моделі реалізації адміністративної юстиції

Інститут адміністративної юстиції як одна з найважливіших ознак правової держави. Зарубіжний досвід організації діяльності адміністративних судів.

Романо-германська модель адміністративної юстиції. Англосаксонська модель адміністративної юстиції. Змішана модель адміністративної юстиції.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Концепція людиноцентризму в сучасній доктрині публічного права
2. Проблемні сторони забезпечення концепції людиноцентризму в публічно-правовій сфері
3. Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні
4. Вибіркове правосуддя та принцип верховенства права
5. Принцип законності vs принцип правомірності в публічно-правових відносинах
6. Суб'єкти публічної влади та принцип законності
7. Система національних формалізованих джерел публічного права
8. Особливість міжнародних договорів як джерел публічного права
9. Юридичні акти Європейського Союзу в системі джерел публічного права
10. Особливості визнання рішення суду джерелом публічного права
11. Неформалізовані акти як джерела публічного права
12. Конституційно-правові стандарти публічного адміністрування
13. Громадянське суспільство, держава та публічне право
14. Приватна особа як суб'єкт публічного права
15. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація (право на участь в ухваленні рішень; право на звернення; право на доступ до публічної інформації; право на свободу мирних зібрань; право на свободу об'єднань)
16. Конституційні підстави обмеження прав людини: як їх розуміти і застосовувати
17. Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічно-правових відносин
18. Аксіологічні аспекти юридичної відповідальності в сфері публічно-правових відносин.
19. Європейські моделі реалізації адміністративної юстиції
20. Європейські стандарти адміністративного судочинства
21. Конституційна юстиція в механізмі захисту прав людини
22. Аксіологічний вимір конституційного права
23. Процедури здійснення публічного правонаступництва
24. Альтернативні способи врегулювання адміністративних спорів
25. Ціннісні параметри адміністративної відповідальності: сучасний погляд на сталі речі

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - вид. 6-те, допов. та перероб. з опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. Харків: право, 2021. 196 с.

2. Адміністративне право України. адміністративне судочинство в Україні. посіб. для підг. до зовн. незалеж. оцінювання / [І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І.В.Бойко та ін.] ; за заг. ред. Н.Б.Писаренко. Харків: право, 2020. 238 с.
3. Адміністративне право України: підручник. за заг. ред.П.Діхтієвського. Київ: “Видавництво Людмила”, 2023. 755 с.
4. Адміністративний процес України: теорія, практика: підручник. заг. ред. д. ю. н., проф. Бевзенка Володимира. пер. з нім. і адапт. Рижкова Геннадія. видання третє, змінене, доповнене і перероблене. Київ: вид. «Дакор», 2022.1256 с.
5. Адміністративний процес України:теорія, практика: підручник. заг. ред.д-ра юрид.наук, проф. Бевзенко В.М.. Київ: вид. “Дакор”, 2024. 1224 с.
6. Галуцько В., Стеценко С., Берлач А., Буханевич О., Ситников О. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
7. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової; нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 792 с.
8. Загальне адміністративне право: підручник. Бевзенко В.М., Коломоець Т.О., Миронюк Р.В., Мельник Р.С., Лученко Д.В. та ін.. видання друге. Гельветика, 2023. 688с.
9. Конституційне право України: підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород. 2023. 536 с
10. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів / [Т.М.Слінько, І.І.Дахова, Л.І.Летнянчин та ін.]. вид. 8-ме, перероб. та допов. Харків: Право, 2024. 372 с
11. Конституційне право: навч. посібник / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю.Батан [та ін.] ; за заг. ред. Д.Терлецького. НУ «одес.юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 584 с.
12. Тертишник В.М. Конституція України: науково-практичний коментар. Київ:Алерта, 2022. 430 с.

МОДУЛЬ 6

Приватне право: методологія тлумачення та застосування

Тема 1. Загальне вчення про правові категорії методології і методики застосування приватного права

Історія виникнення та сучасний стан загально-правової методології та методики застосування приватного права. Феноменологічні та методологічні парадигми приватно-правового пізнання суспільних відносин. Співвідношення та взаємозв'язок системоутворюючих правових категорій: «методологія приватного права», «методика застосування приватного права» та «метод приватно-правового регулювання». Загальна характеристика понять «здійснення права», «застосування права» і «реалізація права»: їх сутність та розмежування. Конкуренція та колізія приватно-правових норм в процесі правового регулювання суспільних відносин приватно-правового характеру.

Тема 2. Методологія і методика застосування норм приватного права, що визначають правовий статус учасників приватно-правових відносин

Методика застосування різних методологічних підходів у ході нормативного регулювання реалізації прав та свобод учасників приватно-правових відносин на практиці. Взаємозв'язок окремих методологічних способів правозастосування у сфері регламентації правового статусу різних учасників приватно-правових відносин з конкретним обсягом прав і обов'язків відповідного суб'єкта. Методологічні форми застосування учасниками суспільних правовідносин норм приватного права у процесі реалізації правових приписів у класичний (традиційний) спосіб чи за допомогою цифрових(електронних) засобів комунікації.

Тема 3. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері права власності в Україні

Види та форми власності: методологічна дихотомія у законодавчому закріпленні та співвідношенні понять, форм та видів власності. Методика застосування норм приватного права, що регламентують довірчу власність в Україні. Методологія застосування нормативних приписів, що регулюють окремі питання реалізації права власності на землю. Особливості використання різних методологічних прийомів і засад у процесі регулювання ринку нерухомості в нашій державі на сучасному етапі.

Методологічні критерії та передумови застосування норм приватного права в сфері спадкових правовідносин.

Тема 4. Методологія і методика застосування норм приватного права,

що регулюють відносини у сфері відшкодування шкоди

Методика застосування норм приватного права, що регулюють порядок та принципи виконання різного роду видів зобов'язань. Особливості використання приватно-правових норм, що регламентують правила відшкодування шкоди у договірних та позадоговірних зобов'язаннях. Вплив окремого способу застосування приватно-правових норм на види та форми відповідальності у різних галузях приватного права. Методика застосування норм приватного права у сфері захисту порушених прав особи та відшкодування шкоди, заподіяної в онлайн просторі та / або за допомогою електронних (цифрових) носіїв інформації.

Тема 5. Методологія і методика інтерпретації змісту цивільно-правових договорів

Роль договору у структурі механізму правового регулювання цивільних правовідносин. Доктринальні питання систематизації договорів. Методологічні підходи до тлумачення умов договору: «теорія волі» і

«теорія волевиявлення». Принципи тлумачення договорів: принцип автентичності, принцип волевиявлення сторін, принцип єдності предмета і мети договору, принцип сумлінності та ефективності дії договору. Методи правомірного тлумачення цивільних договорів: граматичний, логічний, історичний, системний. Правила тлумачення цивільно-правових договорів. Застосування правила *contra proferentem*. Значення помилки особи. Практичне значення застосування судами принципу свободи договору. Межі свободи договору, обмеження свободи в укладанні договору монополістами, державними підприємствами. Моральний аспект договірних зобов'язань.

Тема 6. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють договірні відносини

Методика застосування норм приватного права, що регулюють порядок укладення та принципи виконання договорів про передачу майна у власність. Особливості методологічних підходів до ефективного застосування норм приватного права щодо оренди. Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок належного виконання договорів про надання юридичних та фактичних послуг. Захист прав споживачів у контексті адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС. Роль та значення судової практики у застосуванні норм приватного права, що регулюють договірні відносини в сфері інтелектуальної власності. Методологічні проблеми визначення правової природи договорів та інших договірних конструкцій при виконанні робіт та критерії їх розмежування. Правова природа контрактів FIDIC

Тема 7. Методологія і методика інтерпретації правової природи

трудового договору

Роль трудового договору у структурі механізму правового регулювання трудових правовідносин. Методологічні підходи до визначення поняття трудового договору. Межі розмежування трудового договору та суміжних цивільних договорів. Особливості формування змісту трудового договору. Критерії класифікації трудових договорів та їх специфічні риси. Механізм укладення трудового договору. Практичне значення застосування судами принципу свободи трудового договору. Підстави для зміни умов трудового договору, їх правові наслідки. Підстави та порядок припинення трудового договору

Тема 8. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері оплати праці

Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок реалізації права на оплату праці. Способи правового регулювання оплати праці, їх специфіка та сфера застосування. Сутність тарифної системи як основи організації оплати праці та її структурні елементи. Особливості методологічних підходів до ефективного застосування норм приватного права, що регулюють правову охорону заробітної плати.

Тема 9. Методологія і методика застосування норм приватного права у сфері робочого часу та часу відпочинку

Методологічні засади дослідження правового регулювання робочого часу та часу відпочинку. Методика застосування норм приватного права, що регулюють види робочого часу, механізми їх застосування. Приватно-правова методологія застосування нормативних приписів, що регулюють окремі питання визначення режимів робочого часу. Особливості методологічних підходів до ефективного застосування норм приватного права у сфері часу відпочинку. Методичні засади приватно-правового регулювання права на відпустки та наслідки його порушень.

Тема 10. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють договірні відносини в сфері дисципліни праці

Особливості методології та методики застосування норм приватного права щодо забезпечення належної дисципліни праці. Механізм застосування заходів заохочення. Методика застосування норм приватного права, що регламентують дисциплінарну відповідальність. Критерії розмежування видів дисциплінарної відповідальності. Методика застосування норм приватного права, що визначають механізм притягнення до дисциплінарної відповідальності. Аналіз механізму накладення дисциплінарних стягнень.

Тема 11. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють відносини у сфері матеріальної відповідальності сторін трудового договору

Правова природа матеріальної відповідальності, її особливості. Методика застосування норм приватного права, що регламентують підстави та умови матеріальної відповідальності. Специфіка видів матеріальної відповідальності працівників, механізм їх застосування. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної роботодавцю. Сутність та підстави матеріальної відповідальності роботодавця.

Тема 12. Методологія і методика застосування норм приватного права, що регулюють договірні відносини в сфері вирішення трудових спорів

Методологічні проблеми визначення правової природи трудового спору, їх видів та критерії їх розмежування. Методика застосування норм приватного права, що регламентують механізм вирішення індивідуальних трудових спорів. Особливості застосування медіації при вирішенні трудових спорів.

Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Сутність права на страйк та механізм його реалізації.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Співвідношення та взаємозв'язок системоутворюючих правових категорій: «методологія приватного права», «методика застосування приватного права» та «метод приватно-правового регулювання».
2. Загальна характеристика понять «здійснення права», «застосування права» і «реалізація права»: їх сутність та розмежування.
3. Правовий статус учасників приватно-правових відносин.
4. Види та форми власності: методологічна дихотомія у законодавчому закріпленні та співвідношенні понять, форм та видів власності.
5. Особливості використання різних методологічних прийомів і засад у процесі регулювання ринку нерухомості в нашій державі на сучасному етапі.
6. Методологічні критерії та передумови застосування норм приватного права в сфері спадкових правовідносин.
7. Загальна характеристика методологічних прийомів та способів застосування норм приватного права, що регламентують захист та охорону особистих немайнових прав особи.
8. Особливості використання приватно-правових норм, що регламентують правила відшкодування шкоди у договірних та позадоговірних зобов'язаннях.

9. Роль договору у структурі механізму правового регулювання цивільних правовідносин. Доктринальні питання систематизації договорів.
10. Правила тлумачення цивільно-правових договорів. Застосування правила *contra proferentem*. Значення помилки особи.
11. Методика застосування норм приватного права, що регулюють порядокта принципи виконання цивільних зобов'язань.
12. Методика застосування норм приватного права, що регулюють порядок укладення та принципи виконання договорів про передачу майна у власність.
13. Особливості методологічних підходів до ефективного застосування норм приватного права щодо оренди.
14. Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок належного виконання договорів про надання юридичних та фактичних послуг.
15. Захист прав споживачів у контексті адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС.
16. Роль та значення судової практики у застосуванні норм приватного права, що регулюють договірні відносини в сфері інтелектуальної власності.
17. Роль трудового договору у структурі механізму правового регулювання трудових правовідносин.
18. Механізм укладення трудового договору. Практичне значення застосування судами принципу свободи трудового договору.
19. Межі розмежування трудового договору та суміжних цивільних договорів.
20. Особливості формування змісту трудового договору.
21. Підстави та порядок зміни та припинення трудового договору
22. Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок реалізації права на оплату праці.
23. Методика застосування норм приватного права, що регулюють види робочого часу, механізми їх застосування.
24. Особливості методологічних підходів до ефективного застосування норм приватного права у сфері часу відпочинку.
25. Методика застосування норм приватного права, що регламентують дисциплінарну відповідальність.
26. Специфіка видів матеріальної відповідальності працівників, механізм їх застосування.
27. Сутність та підстави матеріальної відповідальності роботодавця.

28. Методика застосування норм приватного права, що регламентують механізм вирішення індивідуальних трудових спорів.
29. Особливості застосування медіації при вирішенні трудових спорів.
30. Методика застосування норм приватного права, що регламентують порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гриняк А. Б. Оновлення договірною регулювання приватноправових відносин в Україні: монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.
2. Доктрина приватного права: традиції та сучасність: матеріали ХХ наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслової (Харків, 4 лют. 2022 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. цивіл. права №1, Каф. цивіл. права №2; Нац. акад. прав. Наук України, Від-ня цивіл.-прав. дисциплін; Харків. обл. осередок Всеукр. гром. орг. «Асоц. цивілістів України». Харків: Право, 2022. 540 с
3. Довгерт А. С. Оновлення цивільного кодексу України: формування підходів. Колективна монографія / за ред. Є. О. Харитоновна, А. С. Довгерт та ін. К.: Юркнига, 2021. 700 с.
4. Методологія проведення галузевих юридичних досліджень : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, М. М. Хоменка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 240 с.
5. Оновлення регулювання приватних відносин: проблеми і перспективи: монографія / за заг. ред. О.О.Кота, А.Б.Гриняка, М.М. Великанової. Київ: Алерта, 2024. 296с.
6. Пархоменко Н.М. Парадигма правового регулювання в Україні: змістовно-інструментальні виміри : монографія. Київ : Парламентське видавництво, 2023. – 320 с.
7. Право власності: способи захисту крізь призму судової практики. За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2023. 616с.
8. Соціально-трудова права і виклики цифровізації: монографія / кол. авт.; за ред. Я. В. Сімутіної, М. М. Шумила. Київ: Ніка-Центр, 2023. 348 с.
9. Реалізація норм трудового права: проблеми теорії та практики: монографія/ Я.В. Сімутіна, Г.А. Трунова, Н.М. Хуторян, М.М. Шумило та ін.; за ред. Я.В. Сімутіної. Київ «Видавництво Людмила», 2020. 276 с.
10. Харитонов Є.О., Харитонів О.І. Приватне право як концепт. Том 6: Приватне право в умовах гібридної війни. Одеса: Фенікс, 2024. 408 с.
11. Цивільне право України (частина загальна). Підручник / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої Харків: ЕКУС, 2024. 568 с.
12. Цивільне право України (частина особлива). Підручник / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої Харків: ЕКУС, 2022. 680 с.

МОДУЛЬ 7

Міжнародне кримінальне право

Тема 1. Поняття міжнародного кримінального права. Принципи міжнародного кримінального права

Становлення та розвиток міжнародного кримінального права. Поняття та предмет міжнародного кримінального права. Джерела міжнародного кримінального права. Принципи міжнародного кримінального права.

Тема 2. Кваліфікація збройного конфлікту на території України відповідно до законодавства України

Визначення права збройних конфліктів. Характеристика міжнародного збройного конфлікту та правового режиму окупації. Особливості неміжнародного збройного конфлікту. Розмежування міжнародного та неміжнародного збройного конфлікту. Умови застосування міжнародного гуманітарного права. Кваліфікація збройного конфлікту на території України відповідно до законодавства України.

Тема 3. Міжнародна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права

Джерела та суб'єкти міжнародного гуманітарного права. Принципи міжнародного гуманітарного права. Види та учасники збройних конфліктів. Початок війни та її правові наслідки. Театр війни у міжнародному гуманітарному праві. Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях. Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, що зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі. Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими. Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни. Додатковий протокол I, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Додатковий протокол II, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Додатковий протокол III про введення додаткової відмітної емблеми. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту і два. Додаткові протоколи до Конвенції про заборону або обмеження використання конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. Конвенція про заборону використання касетних боєприпасів.

Тема 4. Застосування положень Кримінального кодексу України за порушення законів та звичаїв війни

Правові засади положень Кримінального кодексу України за порушення законів та звичаїв війни. Характеристика Розділу XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» Кримінального кодексу України Стаття 438. Порушення законів та звичаїв війни Кримінального кодексу України Окремі військові злочини з Розділу XIX Кримінального кодексу України.

Тема 5. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві. Юрисдикція України щодо міжнародних злочинів

Історичний розвиток концепції універсальної юрисдикції держав щодо міжнародних злочинів. Доктринальні підходи універсальної юрисдикції держав щодо міжнародних злочинів. Реалізація концепції юрисдикції держав у заснуванні та діяльності Нюрнберзького і Токійського воєнних трибуналів. Юрисдикція України щодо міжнародних злочинів. Україна та Міжнародний кримінальний суд.

Тема 6. Юрисдикція та процесуальні аспекти діяльності Міжнародного кримінального суду

Юрисдикція Міжнародного кримінального суду за предметом, за колом осіб, за часом, за територією. Комплементарна юрисдикція Міжнародного кримінального суду та її відмінність від юрисдикції попередніх трибуналів. Питання прийнятності Міжнародного кримінального суду. Відстрочка розслідування або кримінального переслідування Попередні постанови, що стосуються прийнятності. Оспорювання юрисдикції Міжнародного кримінального суду або прийнятності справи. Застосовне право Міжнародного кримінального суду

Тема 7. Зобов'язання України щодо відповідальності за міжнародні злочини та конвенційні злочини

Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 року Європейська Конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів 1974 року. Проблеми у застосуванні норм міжнародного кримінального права в Україні. Класифікація конвенційних злочинів. Зобов'язання України щодо відповідальності за: Злочини проти особистих прав і свобод людини. Злочини проти здоров'я населення і суспільної моралі Злочини у сфері економічної діяльності Злочини, пов'язані з транспортом Злочини корупційної спрямованості Злочини проти довкілля Злочини проти громадської безпеки.

Тема 8. Римський Статут Міжнародного кримінального суду та України

Історичний контекст. Ратифікація Україною Римського статуту. Розслідування злочину агресії росії проти України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та предмет міжнародного кримінального права.
2. Принципи міжнародного кримінального права.
3. Джерела міжнародного кримінального права.
4. Підстави звільнення від кримінальної відповідальності.
5. Санкції (покарання) в міжнародному кримінальному праві.
6. Юрисдикція в міжнародному кримінальному праві.
7. Злочини в міжнародному кримінальному праві.
8. Міжнародні універсальні органи та інституції з боротьби зі злочинністю.
9. Міжнародні стандарти дотримання прав людини у кримінально-правовій сфері.
10. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві.
11. Юрисдикція України щодо міжнародних злочинів.
12. Процесуальні аспекти діяльності Міжнародного кримінального суду.
13. Зобов'язання України щодо відповідальності за міжнародні злочини та конвенційні злочини.
14. Міжнародне кримінальне право та правові засади положень Кримінального кодексу України за порушення законів та звичаїв війни.
15. Римський Статут Міжнародного кримінального суду та Україна.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базов О. В. Універсальна юрисдикція в діяльності міжнародних кримінальних судів. Юридична Україна. 2020. №6. С. 72-78
2. Драгоненко А. О. Поняття та ознаки воєнних злочинів у міжнародному кримінальному праві. Наукові записки. Серія: Право 12 (2022): С. 151-157.
3. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків, 2020. 544 с.
4. Лук'янова Г., Серкевич І. Принципи міжнародного кримінального права. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки". 2020. № 1. Т. 7. С. 197-203. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21543/33.pdf>
5. Яремчук В. В. Розробка І. І. Лукашуком теоретичних основ права міжнародної відповідальності. Юридичний бюлетень, 2020. № 13. С. 52-61. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/13/8.pdf>
6. Римський статут Міжнародного кримінального суду. 1998. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588

7. Карвацька С.Б., Яремчук В.В. Міжнародно-правове регулювання протидії відмивання коштів та фінансування тероризму: проблеми та шляхи вирішення. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Випуск 2. С.
8. Гутник В. Міжнародний кримінальний суд: навчальний посібник. 2-е вид. Київ: Компанія ВАІТЕ, 2024. 234 с.
9. Камінська Н., Щербань Є. Імплементція Римського статуту Міжнародного кримінального суду: досвід зарубіжних держав та. України: монографія. Київ–Одеса. 2021. 214 с.
10. Сироїд Т.Л. Міжнародне кримінальне право: підручник/Т.Л. Сироїд; Харків.нац.ун-т ім. В.Н. Каразіна. Вид. 2-ге, допов. Харків: Право, 2025. 536 с.

МОДУЛЬ 8

Структура ЄС

Тема 1. Правове становище Європейського Союзу та його інституційна структура

Поняття Європейського Союзу та проблема його визначення. Передумови та етапи європейської інтеграції. Європейські співтовариства, історія їх формування. Генеза формування Європейського Союзу. Маастрихтський договір 1992 р. і створення Європейського Союзу. Амстердамські договори і реформування Євросоюзу. Роль Лісабонського договору 2007 року у розвитку ЄС. Право ЄС: поняття та принципи. Джерела права ЄС та їх особливості. Загальні принципи побудови і функціонування інституційної структури ЄС. Основні інституції ЄС. Європейський Парламент. Європейська Рада. Рада ЄС. Європейська Комісія (ЕК). Судова система ЄС. Основні фінансові інституції ЄС. Європейський центральний банк. Рахункова палата. Дорадчі органи ЄС.

Тема 2. Європейська рада як політичний координаційний інститут ЄС

Поняття та правовий статус Європейської ради. Європейська рада в системі інститутів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Основні повноваження і порядок функціонування Європейської ради. Президент Європейської Ради: повноваження, порядок обрання на посаду. Зв'язок з Європейським Парламентом. Високий Представник ЄС з зовнішньої політики та безпеки. Порядок прийняття рішень та відповідальність Європейської ради.

Тема 3. Європейський парламент як елемент інституційної системи Євросоюзу

Історико-правові аспекти становлення та розвитку Європарламенту. Склад та порядок формування Європейського парламенту ЄС. Механізм роботи та прийняття рішень Європарламентом. Повноваження Європарламенту. Повноваження у сфері законодавчої влади. Контрольні повноваження. Бюджетні повноваження. Повноваження у сфері виконавчої влади. Повноваження щодо формування органів та призначення посадових осіб. Зовнішньополітичні повноваження. Особливості співробітництва з Радою ЄС та Європейською радою. Відповідальність Європейського парламенту ЄС, імунітети депутатів. Основні функції Європейського Парламенту. Правовий статус депутата Європейського Парламенту. Правовий статус і діяльність Омбудсмена.

Тема 4. Рада Європейського союзу як інститут політико-правової системи Європейського Союзу

Місце та роль Ради в системі інститутів Європейського Союзу. Характерні ознаки Ради Європейського союзу. Склад і структура Ради ЄС. Правовий статус голови Ради ЄС. Місце та роль Верховного представника з зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Спеціальні комітети і робочі групи. Порядок діяльності і основні форми роботи Ради ЄС. “Формації” Ради ЄС: загальна характеристика. Особливості механізму прийняття рішень Радою ЄС. Повноваження Ради ЄС. Повноваження у сфері законодавчої влади. Повноваження у сфері виконавчої влади. Повноваження щодо формування органів та призначення посадових осіб Європейського Союзу. Зовнішньополітичні повноваження. Співробітництво Ради ЄС з Європарламентом. Взаємодія Ради ЄС з Єврорадою. Співпраця Ради з іншими інститутами ЄС. Відповідальність Ради ЄС.

Тема 5. Комісія ЄС в системі інститутів Євросоюзу

Загальна характеристика Європейської комісії. Склад Європейської комісії. Порядок формування Європейської комісії. Процедура призначення посадових осіб Єврокомісії. Внутрішня організація Єврокомісії. Порядок роботи Європейської комісії. Прийняття рішень Комісією ЄС. Функції Європейської комісії. Повноваження Комісії ЄС. Повноваження Європейської комісії у сфері законодавчої влади. Право законодавчої ініціативи. Повноваження Європейської комісії у сфері міжнародних відносин. Відповідальність Європейської комісії. Політична відповідальність Європейської комісії.

Тема 6. Судова система Європейського Союзу

Загальна характеристика судової системи Європейського Союзу. Європейський Суд: поняття та зміст. Склад, порядок формування Суду ЄС. Внутрішня структура Суду ЄС. Правовий статус судді судової системи ЄС. Правовий статус генеральних адвокатів Суду ЄС. Гарантії незалежності членів Суду. Внутрішня організація Суду ЄС. Організація роботи Суду ЄС. Порядок прийняття рішень. Юрисдикція Суду ЄС. Юрисдикція попереднього контролю суду ЄС. Юрисдикція Суду з питань співпраці поліцій і судових органів (СПСО) у кримінально-правовій сфері. Додаткова і факультативна юрисдикція Суду. Суд загальної юрисдикції. Спеціалізовані суди ЄС. Трибунал у справах публічної (цивільної) служби ЄС як елемент судових інституцій ЄС.

Тема 7. Рахункова палата Європейського Союзу

Історія формування Європейської Рахункової палати та її місце в системі інститутів ЄС. Склад та порядок формування Європейської Рахункової палати. Вимоги до кандидата на посаду аудитора Рахункової палати. Внутрішня організація Європейської Рахункової палати. Порядок прийняття рішень Європейською Рахунковою палатою. Повноваження Європейської Рахункової

палати. Відповідальність Рахункової палати. Співпраця з іншими органами та інституціями Європейського Союзу.

Тема 8. Європейський центральний банк у системі інститутів ЄС

Історія формування Європейського центрального банку та його місце в системі інститутів ЄС. Зона євро. ЄЦБ та Банківський союз. Поняття, мета та завдання Європейської системи центральних банків. Склад та порядок формування Європейського центрального банку. Внутрішня організація Європейського центрального банку. Порядок прийняття рішень ЄЦБ. Повноваження ЄЦБ та ЄСЦБ. Відповідальність ЄЦБ.

Тема 9. Економічний і соціальний комітет як дорадчий орган ЄС

Історія формування Економічно-соціального комітету в ЄС. Місце та роль Економічно-соціального комітету в системі органів ЄС. Принципи діяльності Комітету регіонів. Склад та порядок формування Економічно-соціального комітету ЄС. Структура Економічно-соціального комітету ЄС. Організація та діяльність Економічно-соціального комітету ЄС. Повноваження Економічно-соціального комітету ЄС. Відповідальність Економічно-соціального комітету ЄС та його радників.

Тема 10. Комітет регіонів як дорадчий орган ЄС

Історія формування Комітету регіонів ЄС. Місце та роль Комітету регіонів в системі органів ЄС. Склад та порядок формування Комітету регіонів ЄС. Структура Комітету регіонів ЄС. Організація та діяльність Комітету регіонів ЄС. Повноваження Комітету регіонів ЄС. Особливості взаємодії Комітету регіонів з інститутами ЄС (Європарламентом, Радою ЄС та Єврокомісією).

Тема 11. Агенції Європейського Союзу

Загальна характеристика та класифікація Агенцій ЄС. Агенції, що сприяють функціонуванню внутрішнього ринку. Моніторингові центри. Агенції, що підтримують соціальний діалог на європейському рівні. Агенції, що реалізують у своїх галузях програми й завдання від імені Євросоюзу. Агенції спільної зовнішньої політики та питань безпеки. Агенції співпраці правоохоронних органів та органів юстиції. Виконавчі агенства. Європейське поліцейське відомство як допоміжний орган ЄС. Функції та повноваження Європолу. Координація діяльності держав-членів з розслідування злочинів. Відповідальність Європолу. Європейська судова мережа. Функції та повноваження Євроюсту. Агентство з фундаментальних прав Європейського Союзу.

Тема 12. Інститут Омбудсмена Європейського Союзу

Загальна характеристика та історія створення інституту Омбудсмена в ЄС. Порядок формування і структура інституту Омбудсмена ЄС. Організація діяльності та повноваження Омбудсмена ЄС. Співробітництво з іншими інституціями Європейського Союзу. Відмовідальність Омбудсмена ЄС.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте передумови та етапи європейської інтеграції.
2. Дайте загальну характеристику Договору про ЄС.
3. Визначте поняття та ознаки, джерела та принципи права ЄС.
4. Розкрийте внутрішню структуру, організацію діяльності та форми роботи Європарламенту.
5. Проаналізуйте відповідальність Європейського парламенту ЄС.
6. Охарактеризуйте правовий статус Омбудсмена ЄС.
7. Проаналізуйте склад, порядок формування та повноваження Європейської Ради.
8. Розкрийте повноваження, склад та структуру Ради ЄС.
9. Дайте загальну характеристику Європейської комісії.
10. Охарактеризуйте повноваження Комісії ЄС.
11. Охарактеризуйте судову систему Європейського Союзу.
12. Проаналізуйте склад та структуру Європейського Суду.
13. Визначте та охарактеризуйте юрисдикцію Європейського Суду ЄС.
14. Охарактеризуйте склад та порядок формування Європейської Рахункової палати.
15. Проаналізуйте повноваження Європейської Рахункової палати.
16. Охарактеризуйте систему органів Європейського центрального банку.
17. Проаналізуйте склад, структуру Економічно-соціального комітету ЄС.
18. Визначте та охарактеризуйте компетенцію Економічно-соціального комітету ЄС.
19. Охарактеризуйте склад, структуру та повноваження Комітету регіонів ЄС.
20. Визначте особливості взаємодії Комітету регіонів та Єврокомісії, Європарламенту, Ради ЄС.
21. Дайте загальну характеристику Агенцій ЄС.
22. Проаналізуйте діяльність Європейського поліцейського відомства як допоміжного органу ЄС.
23. Визначте поняття, структуру, повноваження Євроюсту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010/C 83/01) URL: <http://www.minjust.gov.ua/file/23491.PDF>.
2. Європейський Союз : навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
3. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
4. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
5. Європейський Союз у міжнародних відносинах : навч. посіб. / В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова ; за ред. В. В. Копійки. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2021. 560 с.
6. Інституціональне право Європейського Союзу : навчально-методичний посібник / О. К. Канєнберг-Сандула, О.В. Пасечник [та ін.] ; ред. проф. Х .Н. Бехруза. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. 140 с.
7. Право ЄС : устрій та правопорядок / С.М. Задорожна, Н.В. Кирилюк, А.З. Маник; за заг. ред. С.М. Задорожної. Чернівці, Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 232 с.
8. Діп І. Ю. Спеціальні інституції Європейського союзу. Аналітично-порівняльне правознавство. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. №3. С. 584-588.
9. Hodson, D., Puetter, U., Peterson, J., & Saurugger, S. (Eds.). (2022). *The institutions of the European Union*. Oxford University Press.
10. Manger-Nestler, Cornelia, and Markus Gentsch. "Independence as a Structural Characteristic of European Union Law." *Democratic Legitimation of Central Bank Independence in the European Union*. Cham: Springer International Publishing, 2021. 93-116.

МОДУЛЬ 9

Міжнародне комерційне право

Тема 1. Поняття міжнародного комерційного права

Термінологічний апарат міжнародного комерційного права. Міжнародне комерційне право як галузь публічного права. Приватноправовий підхід до поняття міжнародного комерційного права. Визначення місця міжнародного комерційного права у системі права. Розмежування міжнародного комерційного права з міжнародним публічним та міжнародним приватним правом. Критерії розмежування міжнародного комерційного права з цивільним та торговим правом. Ознаки та визначення міжнародного комерційного права.

Тема 2. Поняття та види джерел міжнародного комерційного права

Загальна характеристика та особливості джерел міжнародного комерційного права. Торговий звичай як джерело міжнародного комерційного права. Міжнародні конвенції (трактати, договори, угоди) як джерело міжнародного комерційного права. Акти наднаціонального законодавства. Акти приватноправової уніфікації (акти нового *lex mercatoria*, акти субправа чи м'якого права). Недержавна природа актів наднаціонального законодавства та приватноправової уніфікації.

Тема 3. Звичаєве міжнародне комерційне право

Поняття та особливості комерційного звичаю у системі джерел міжнародного комерційного права. Проблеми застосування комерційних звичаїв. Зміст комерційних звичаїв. Комерційні звичаї про форму угоди. Звичаї про ціну товару, його кількість, якість, тару та упаковку. Тягар виконання зобов'язань за комерційними звичаями. Звичаї в галузі відвантаження (здавання) та вивантаження (приймання) товару. Наслідки порушення зобов'язань щодо комерційного звичаєвого права. Звичаєво-правові норми про угоди за участю посередників. Сплата ціни за міжнародними торговими звичаями. Звичаї в галузі міжнародних розрахунків та кредитування.

Тема 4. Конвенційне (договірне) міжнародне комерційне право

Міжнародні договори (конвенції) в системі джерел міжнародного комерційного права: загальний огляд. Система міжнародних договорів як джерел міжнародного комерційного права. Конвенції про міжнародну купівлю-продаж товарів. Конвенції у сфері інтелектуальної власності. Конвенції у сфері морських перевезень вантажів та інших питань торговельного мореплавства. Конвенції про перевезення вантажів різними видами транспорту, змішані перевезення та поштове пересилання. Конвенції про міжнародні розрахункові та кредитні

відносини та торгове посередництво. Колізійні та процесуальні конвенції у сфері міжнародного комерційного права.

Тема 5. Нові акти міжнародної уніфікації загальної частини договірного та зобов'язального права

Загальна характеристика актів міжнародної уніфікації загальної частини договірного та зобов'язального права. Хронологія прийняття, історія та джерела. Склад та структура документів. Сфера та умови застосування. Правила тлумачення.

Тема 6. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА та його Модельні закони

Загальні відомості про УНІДРУА та його діяльність. Загальні положення принципів УНІДРУА щодо договору (укладення, динаміка, недійсність та тлумачення). Укладання договору через представника. Договірні зобов'язання та їх виконання. Наслідки порушення договірних зобов'язань. Модельні закони УНІДРУА.

Тема 7. Принципи європейського договірного права (Принципи Ландо)

Загальні положення про договір за Принципами Ландо. Представництво під час укладання договорів. Договірні зобов'язання та їх виконання. Наслідки порушення договірних зобов'язань. Сингулярне правонаступництво (за принципами Ландо). Інші інститути загальної частини зобов'язального права, врегульовані Принципами Ландо.

Тема 8. Звід принципів, правил і вимог *lex mercatoria* CENTRAL (СЕНТРАЛ)

Загальна характеристика Принципів СЕНТРАЛ. Загальні положення про договір (його укладання, дійсність, тлумачення), згідно з Принципами СЕНТРАЛ Представництво. Договірні зобов'язання, їх виконання та наслідки їх порушення договірних зобов'язань. Несправедливе збагачення, згідно з Принципами СЕНТРАЛ. Специфічні інститути права, уніфіковані Принципами СЕНТРАЛ (корпорації, експропріація, доказування, міжнародний комерційний арбітраж та міжнародне приватне право).

Тема 9. Принципи європейського права, згідно Проекту спільної системи підходів (DCFR)

Загальні положення про договір (його укладання, динаміка, дійсність та тлумачення). Представництво під час укладання договорів. Договірні зобов'язання та їх виконання. Наслідки порушення договірних зобов'язань. Сингулярне правонаступництво. Інші інститути загальної частини DCFR (зобов'язання з множинністю осіб, треті особи, залік, давність). Інститути загальної частини DCFR, спрямовані на захист інтересів споживачів (заборона дискримінації, переддоговірне надання інформації, право відмови від договору).

Тема 10. Принципи європейського права (інститути особливої частини, що стосуються до міжнародного комерційного права)

Загальний огляд Принципів європейського права. Договір купівлі-продажу. Дистриб'юторський договір. Договори доручення та агентування. Договір франчайзингу. Договір на обробку товару (договір процесингу). Договір зберігання. Особисте забезпечення. Позадоговірна відповідальність комерсанта. Право власності на товар, що знаходиться у комерційному обороті.

Тема 11. ЮНСІТРАЛ та його Типові закони

Загальні відомості про ЮНСІТРАЛ, її діяльність та документи. Керівництво з міжнародних зустрічних торгових угод. Акти ЮНСІТРАЛ про електронну документацію та торгівлю. Акти ЮНСІТРАЛ про міжнародні платежі (1987, 1992). Акти ЮНСІТРАЛ про публічні закупівлі. Акти ЮНСІТРАЛ про забезпечені угоди. Інші документи ЮНСІТРАЛ.

Тема 12. Акти Міжнародної торгової палати

Загальні відомості про МТП (ICC). ІНКОТЕРМС. Правила з акредитивів (UCP 600, URR 725, ISP 98). Правила гарантій (URCG, URCB, URDG). Уніфіковані правила з інкасо (URC). Інші банківські документи МТП (URBPO та URF). Типові (модельні) контракти МТП. Інші документи МТП.

Тема 13. Європейське наднаціональне міжнародне торгове право

Міжнародне торгове право ЄС у системі європейського права. Міжнародне приватне (колізійне) право ЄС. Правовий режим товарів (продукції). Захист конкуренції та свобода договору. Захист прав споживачів. Правове регулювання електронної комерції. Внутрішні агентські відносини у праві ЄС. Платежі, банкінг та страхування. Перевезення та пересилання товарів. Комерційні спори та їх вирішення в ЄС.

Тема 14. Право Світової організації торгівлі (СОТ)

Загальні відомості та історія створення. Документи СОТ (загальні відомості та огляд). Генеральні угоди СОТ (ГАТТ, ГАТС та ТРІПС). Товарні галузеві угоди. Угоди про заходи, що перешкоджають імпорту. Митні угоди. Угоди про заходи, що заохочують експорт. Товарний демпінг, зростаючий імпорт та боротьба з ними. Необов'язкові угоди СОТ.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття, особливості та загальна характеристика міжнародного комерційного права.
2. Загальна характеристика та особливості джерел міжнародного комерційного права.
3. Міжнародні конвенції (трактати, договори, угоди) як джерело міжнародного комерційного права.
4. Звичаєве міжнародне комерційне право.
5. Конвенційне (договірне) міжнародне комерційне право.
6. Нові акти міжнародної уніфікації загальної частини договірного та зобов'язального права.
7. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА та його Модельні закони.
8. Принципи європейського договірного права (Принципи Ландо).
9. Звід принципів, правил і вимог *lex mercatoria CENTRAL* (СЕНТРАЛ).
10. Принципи європейського права, згідно Проекту спільної системи підходів (DCFR).
11. Принципи європейського права.
12. ЮНСІТРАЛ та його Типові закони.
13. Акти Міжнародної торгової палати.
14. Європейське наднаціональне міжнародне торгове право.
15. Право Світової організації торгівлі (СОТ).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мирошниченко В.О. Міжнародне торгове право у схемах, таблицях і визначеннях: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 142 с.
2. Суц О. П. Місце міжнародного економічного права у системі права / О. П. Суц, О. Г. Остапенко, А. В. Матвеева // Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», «Економіка», «Право», «Педагогіка», «Психологія»). - 2023.- № 3(17). - С. 176-184.
3. Вайцеховська О.Р., Федорук Н.С. Міжнародний комерційний арбітраж : навч.- метод. посібник. Харків : Право, 2024. 376 с.
4. Білоусов Є.М., Яковюк І.В. Міжнародне приватне право : підручник. Х.: Право, 2021. 408 с.

5. Комерційне право Європейського Союзу : директиви, регламенти, наукові статті (Commercial Law of the European Union: Specific directives, regulations, research papers) / уклад. Ковалишин О. Р. – Івано-Франківськ, 2020. – 331 с.
6. Нагнибіда В. І. Механізм правозастосування при вирішенні спорів у міжнародному комерційному арбітражі / В.І. Нагнибіда; за наук. ред., проф. О.Д. Крупчана. К. : Вид-во Гельветика, 2020. 492 с.
7. Кравчук С. Правові передумови для розгляду і вирішення спорів у міжнародному комерційному арбітражі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2022. Вип. 71. С.355-360.
8. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94. // ВВР України.— 1994.— N 25.— С. 198.
9. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних комерційних арбітражів: компендіум; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2020. 668 с.
10. Довгерт А.С., Цірат Г.А. Актуальні питання кодифікації міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу. Вісник Національної академії правових наук України. 2022. Том 29. No 3. С. 137-159.

МОДУЛЬ 10

Міжнародне сімейне право

Тема 1. Загальна характеристика міжнародного сімейного права

Поняття міжнародного сімейного права. Предмет та метод міжнародного сімейного права. Місце міжнародного сімейного права в правовій системі. Наука та навчальна дисципліна «Міжнародне сімейне право». Роль порівняльного методу у вивченні міжнародного сімейного права. Матеріально-правове регулювання міжнародних сімейних відносин. Колізійне регулювання сімейних відносин, ускладнених іноземним елементом. Поняття та види колізійних норм, що регулюють сімейні відносини з іноземним елементом.

Тема 2. Джерела міжнародного сімейного права

Загальні положення про джерела міжнародного сімейного права. Види джерел міжнародного сімейного права. Міжнародний договір як джерело міжнародного сімейного права. Закони про міжнародне приватне право та інші нормативні акти зарубіжних країн у сфері регулювання сімейних відносин. Судова практика у системі джерел міжнародного сімейного права. Уніфікація міжнародного сімейного права.

Тема 3. Загальні засади міжнародного сімейного права

Принципи регулювання сімейних відносин. Колізійні принципи міжнародного сімейного права. Принцип тісного зв'язку. Принцип автономії волі (*lex voluntatis*). Принцип застосування більш сприятливого права для слабкої сторони відносин. Взаємність в міжнародному приватному праві. Правові режими в міжнародному сімейному праві. Національний та спеціальні режими в міжнародному сімейному праві. Поняття, види та передумови колізії в регулюванні міжнародних сімейних відносин. Основні формули прикріплення та сфера їх застосування в регулюванні сімейних відносин з іноземним елементом. Застосування колізійних норм. Правова кваліфікація. Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни. Застереження про публічний порядок. Застосування імперативних норм. Проблема обходу закону. Специфічні колізії в міжнародному сімейному праві. Іноземне право та підстави його застосування. Встановлення змісту іноземного права. Механізми отримання інформації про зміст іноземних норм.

Тема 5. Шлюб у міжнародному сімейному праві

Поняття шлюбу за законодавством України та іноземних держав. Умови та перешкоди для укладення шлюбу законодавством України та зарубіжних країн. Порядок оформлення шлюбу в міжнародному сімейному праві. Колізійні норми

щодо укладення шлюбу. Дійсність шлюбу в міжнародному сімейному праві. Визнання шлюбу недійсним за українським та іноземним законодавством. Правові наслідки недійсності шлюбу. Порядок та правові наслідки припинення шлюбу. Підсудність у справах про розірвання шлюбу. Визнання іноземних судових рішень щодо розірвання шлюбу.

Тема 6. Особисті немайнові та майнові відносини подружжя в міжнародному сімейному праві

Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя за законодавством України та іноземних країн. Колізійні норми, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини подружжя. Принцип автономії волі в регулюванні правовідносин подружжя. Правовий режим майна подружжя в міжнародному сімейному праві. Зобов'язання щодо утримання подружжя за законодавством України та іноземних країн. Шлюбний договір в міжнародному сімейному праві. Підсудність у справах щодо правовідносин подружжя. Визнання та виконання іноземних судових рішень у справах щодо правовідносин подружжя.

Тема 7. Особисті немайнові та майнові відносини батьків та дітей у міжнародному сімейному праві

Відносини батьків і дітей та їх регламентація у міжнародному сімейному праві. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки батьків та дітей за українським законодавством та законодавством іноземних країн. Визначення походження дитини. Аліментні зобов'язання в міжнародному сімейному праві. Правове регулювання репродуктивних технологій. Сучасні проблеми захисту прав учасників міжнародних програм сурогатного материнства. Підсудність у справах щодо правовідносин батьків та дітей. Визнання та виконання іноземних судових рішень у справах щодо правовідносин батьків та дітей.

Тема 8. Міждержавне усиновлення

Поняття усиновлення за законодавством України та іноземних держав. Колізійні норми міжнародних договорів та законодавства України про усиновлення. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України. Усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України. Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні. Обмеження права іноземця на таємницю усиновлення дитини, яка є громадянином України. Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства. Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями.

Тема 9. Опіка та піклування над дітьми в міжнародному сімейному праві

Колізійно-правове регулювання опіки та піклування. Встановлення опіки та піклування за законодавством України та іноземних держав. Застосування сприятливого права у відносинах опіки та піклування з іноземним елементом. Міжнародно-правове регулювання опіки та піклування. Підсудність у справах щодо встановлення, скасування опіки та піклування. Визнання рішень іноземних судів та інших повноважних органів щодо опіки та піклування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте предмет та метод міжнародного сімейного права.
2. Яка роль порівняльного методу дослідження та вивчення міжнародного сімейного права?
3. В чому полягає відмінність між матеріально-правовими та колізійними нормами?
4. Чим здійснюється в Україні правове регулювання шлюбно-сімейних відносин із наявністю іноземного елемента?
5. Назвіть основні джерела міжнародного сімейного права.
6. Назвіть міжнародні угоди з питань сімейного права та охарактеризуйте їх.
7. Охарактеризуйте принцип застосування найбільш вигідного права.
8. Основні формули прикріплення та сфера їх застосування в регулюванні сімейних відносин з іноземним елементом.
9. Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни.
10. Застереження про публічний порядок.
11. Специфічні колізії в міжнародному сімейному праві.
12. Колізійне регулювання укладення та розірвання шлюбу в міжнародному сімейному праві.
13. Принцип автономії волі (*lex voluntatis*) в регулювання правовідносин подружжя.
14. Визнання та виконання іноземних судових рішень у справах щодо правовідносин подружжя.
15. Колізійно-правове регулювання опіки та піклування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005. № 2709 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
2. Міжнародне приватне право: загальна частина : навч.-метод.посіб. / О.Р. Вайцеховська, О.В. Руденко. Харків: Право, 2023. 256 с.
3. Міжнародне приватне право: особлива частина: навч.-метод.посіб. / О.Р. Вайцеховська, О.В. Руденко. Харків: Право, 2023. 520 с.
4. Чернега В. М. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 370 с.
5. Міжнародне сімейне та спадкове право: методичний посібник для магістрів спеціальності 293 «Міжнародне право» / авт.: О.Ю. Цибульська, за ред.

Х.Н. Бехруза; Нац. Ун-т «Одеська юридична академія». Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. 30 с.

6. Чевичалова Ж. В. Міжнародне сімейне право: проблеми уніфікації. Актуальні проблеми права: теорія і практика. № 45. 2023. С. 111-119.

7. Менджул М. В. Порівняльне сімейне право: навчальний посібник. Ужгород: РІК-У, 2021. 296 с.

8. Міжнародне приватне право : навч. посібник / кол. авт. : д.ю.н., доц. К. Р. Резворович; к.ю.н., доц. М. П. Юніна; к.ю.н. М. М. Фролов та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., доц. К. Р. Резворович. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 92 с.

9. Довга Д. Я., Некрасова А., Панченко В. Роль міжнародних договорів у регулюванні шлюбно-сімейних відносин з іноземним елементом. *Universum*. № 15. 2024. С. 135-147.

10. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Міжнародне приватне право : підручник. Вид. 8-ме, переобл. і допов. Київ: Алерта, 2021. 524 с.

МОДУЛЬ 11

Міжнародне фінансове право

Тема 1. Поняття, предмет та історія розвитку міжнародного фінансового права

Історія міжнародного фінансового права: а) зародження міжнародних фінансових відносин в періоди античності та середньовіччя; б) правове регулювання міжнародних фінансових відносин в період становлення ринкових відносин; в) міжнародні фінансові відносини в період індустріальної цивілізації. Сутність та спільні ознаки міжнародних фінансових відносин. Види міжнародних фінансових відносин. Поняття та предмет міжнародного фінансового права. Поняття міжнародного фінансового правопорядку та міжнародної фінансової системи. Міжнародний фінансовий правопорядок і міжнародний економічний правопорядок: питання співвідношення та галузевої самостійності. Взаємозв'язок міжнародного фінансового права та національного фінансового права.

Тема 2. Джерела міжнародного фінансового права

Поняття джерел міжнародного фінансового права. Міжнародний договір як джерело міжнародного фінансового права. Міжнародний звичай як джерело міжнародного фінансового права. Акти міжнародних фінансових організацій. Роль судових рішень у формуванні міжнародного фінансового правопорядку.

Тема 3. Принципи міжнародного фінансового права

Поняття принципів міжнародного фінансового права. Система принципів міжнародного фінансового права. Особливості реалізації в міжнародному фінансовому правопорядку основних принципів міжнародного фінансового права. Спеціальні принципи міжнародного фінансового права.

Тема 4. Міжнародні фінансові організації

Формування системи міжнародних фінансових організацій та їх класифікація. Міжнародні фінансові організації як наднаціональні елементи у міжнародній фінансовій системі. Роль міжнародних міжурядових фінансових організацій у правовому регулюванні міжнародної фінансової системи. Проблема правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій, субнаціональних осіб, ТНК і фізичних осіб у міжнародному фінансовому правопорядку. Актуальні проблеми організаційно-правового механізму міжнародного фінансового правопорядку та основні напрямки вдосконалення.

Тема 5. Правові аспекти функціонування міжнародного валютно-фінансового ринку

Еволюція розвитку валютних систем: а) система та форми золотого стандарту (м.Париж 1967р.); б) друга світова валютна система (м.Генуе 1922р.); в) зміст, особливості та принципи функціонування Бреттон-Вудської валютно-фінансової системи; г) правова природа Спеціальних прав запозичення; д) особливості четвертої валютної системи (м.Кінгстон 1978р.). Поправки до статуту Міжнародного валютного фонду згідно Кінгстонської угоди. Міжнародне право конвертованості валют. Конвертованість валюти як правова проблема: поняття, значення, обмеження. Конвертованість валюти у Статуті Міжнародного валютного фонду. Особливості правового регулювання сучасної міжнародної валютної системи. Роль Міжнародного валютного фонду у формуванні сучасного міжнародного валютного правопорядку. Поняття криповалюти. Особливості правового регулювання транскордонного обігу крипто валюти.

Тема 6. Міжнародне податкове право. Міжнародно-правове регулювання уникнення подвійного оподаткування

Поняття і предмет міжнародного податкового права. Джерела міжнародного податкового права. Принципи міжнародного податкового права. Система міжнародно-правових норм щодо уникнення подвійного оподаткування.

Тема 7. Правове регулювання кредитних відносин в міжнародному фінансовому праві

Поняття міжнародних кредитних відносин. Форми та види міжнародного кредиту. Зовнішній борг та особливості його обслуговування. Правові аспекти платоспроможності держави та її складові. Правова природа приватноправових кредитних відносин з іноземним елементом.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання іноземних інвестицій

Становлення міжнародного інвестиційного права. Поняття та суб'єкти міжнародного інвестиційного права. Принципи міжнародного інвестиційного права. Поняття «міжнародні інвестиції» в міжнародно-правових та внутрішніх правових актах держав. Особливості міжнародного інвестиційного правопорядку.

Тема 9. Правові аспекти захисту іноземного інвестування

Поняття безпеки іноземного інвестування.Складові елементи, способи підвищення безпеки іноземних інвестицій. Міжнародно-правові механізми захисту іноземних інвестицій.Зміст стандарту повного й абсолютного захисту і

безпеки інвестицій. Гарантії міжнародних інвестицій. Багатостороннє агентство з інвестиційних гарантій. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів. Особливості національних механізмів захисту гарантій та їх ознаки.

Тема 10. Правове регулювання міжнародної банківської діяльності. Розрахункові відносини в міжнародному фінансовому праві

Поняття та джерела міжнародного банківського права. Принципи та система міжнародного банківського права. Види та форми міжнародних розрахункових правовідносин. Уніфіковані міжнародні правила та звичаї для інкасо в зовнішньоекономічній діяльності. Уніфіковані правила та звичаї для акредитивів. Форми страхування валютних ризиків у міжнародних розрахункових відносинах.

Тема 11. Міжнародно-правове регулювання обігу цінних паперів. Міжнародне вексельне право

Правове регулювання транскордонного обігу цінних паперів. Концепції походження та розвитку вексельних відносин. Поняття та види векселів. Джерела міжнародно-правового регулювання вексельних відносин. Механізм вексельних операцій у відносинах з іноземним елементом. Правові наслідки порушення вексельних зобов'язань. Перспективи та тенденції розвитку вексельного ринку.

Тема 12. Міжнародно-правове регулювання боротьби з корупцією, відмиванням «брудних» грошей та фінансуванням тероризму

Діяльність FATF у сфері боротьби з корупцією, відмиванням «брудних» грошей та фінансуванням тероризму. Джерела міжнародно-правового регулювання боротьби з корупцією, відмиванням «брудних» грошей та фінансуванням тероризму. Походження «брудних» грошей та основні канали їх відмивання. Україна у боротьбі з корупцією, відмиванням «брудних» грошей та фінансуванням тероризму.

Тема 13. Особливості фінансового правопорядку Європейського Союзу

Особливості фінансового правопорядку Європейського Союзу. Інституційна структура фінансового правопорядку Європейського Союзу. Сутність і характеристика євровалюти. Бюджетне право ЄС. Податкове право ЄС. Правовий статус міжнародних фінансових інструментів на євrorинку. Єврооблігації: сутність, процедура емісії, захист держателів.

Тема 14. Україна як суб'єкт міжнародного фінансового правопорядку

Держава як основний суб'єкт міжнародного фінансового правопорядку. Особливості міжнародної співпраці України з іншими суб'єктами міжнародного фінансового права. Фінансова політика України як суб'єкта міжнародного фінансового правопорядку: детермінанти та основні напрямки реалізації. Проблема зовнішнього боргу України в контексті фінансового суверенітету України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та предмет міжнародного фінансового права.
2. Взаємозв'язок міжнародного фінансового права та національного фінансового права.
3. Міжнародний фінансовий правопорядок і міжнародний економічний правопорядок: питання співвідношення та галузевої самостійності.
4. Система принципів міжнародного фінансового права.
5. Роль міжнародних міжурядових фінансових організацій у правовому регулюванні міжнародної фінансової системи.
6. Проблема правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій, субнаціональних осіб, ТНК і фізичних осіб у міжнародному фінансовому правопорядку.
7. Юридична природа, структура і функції Міжнародного валютного фонду.
8. Поняття та предмет міжнародного податкового права.
9. Система міжнародно-правових норм щодо уникнення подвійного оподаткування.
10. Особливості міжнародного інвестиційного правопорядку.
11. Міжнародно-правові механізми захисту іноземних інвестицій.
12. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів.
13. Джерела міжнародно-правового регулювання боротьби з корупцією, відмиванням «брудних» грошей та фінансуванням тероризму.
14. Особливості фінансового правопорядку Європейського Союзу.
15. Фінансова політика України як суб'єкта міжнародного фінансового правопорядку: детермінанти та основні напрямки реалізації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вайцеховська О.Р., Руденко О.В. Європейський Союз як суб'єкт міжнародного фінансового права та особливості його фінансового правопорядку. Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2021. Том 32 (71). No4. С.117-122. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/21.pdf
2. Вайцеховська О.Р. Міжнародно-правові аспекти співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Юридичний вісник. 2021. No4. С.118-126.
3. Вайцеховська О. Міжнародні договори як джерело міжнародного фінансового права. Правова держава. 2021. No43. С.185-192. URL:

4. Вайцеховська О.Р. Роль великої двадцятки у формуванні міжнародного фінансового правопорядку. Науковий вісник публічного та приватного права. 2021. №3. С.223-228.

5. Пасіка В.В. Місце міжнародного фінансового права у правовій системі України. Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції юридичного та історичного спрямування. 14 серпня 2024 р. URL: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3548

6. Ковалів, Мирослав Володимирович. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с.

7. Музика-Стефанчук О.А., Якимчук Н.Я. М90 Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів: підручник. Київ: АртЕк, 2024. 656 с.

8. Фінансове право : підручник / О. О. Дмитрик, Є. О. Алісов, Д. А. Кобильнік та ін. ; за ред. О. О. Дмитрик. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. – 466 с.

9. Уртаєва Л.Г. Міжнародно-правові стандарти фінансової відповідальності. Серія: Право, 2023 р., №1(79). С. 144-149

10. Шаренко М.С., Чумаченко В.В. Роль міжнародного фінансового права у протидії відмиванню коштів. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. Серія ПРАВО. Випуск 86: частина 4. С. 163-167.

МОДУЛЬ 12

Академічне юридичне письмо (Academic Legal Writing)

Тема 1. Оскарження судового вироку. Практика написання апеляцій **Topic 1. Appealing a Court Judgment. Practice of Writing Appeals**

Основи побудови апеляційного документа. Структура та вимоги до оформлення апеляцій. Типові мовні конструкції та кліше, що вживаються у формулюванні юридичних позицій. Вивчення лексичних одиниць, характерних для тематики оскарження вироку. Практичні вправи з побудови структурних елементів апеляційної скарги. Порядок подання апеляційної скарги до різних інстанцій. Порівняльна характеристика скарг до судів різного рівня. Стилїстика і мова апеляційної документації.

Fundamentals of constructing an appellate document. Structure and formatting requirements for appeals. Common legal phrases and language templates used in appeals. Study and memorization of thematic legal vocabulary. Practical exercises on drafting segments of an appeal. Procedure for submitting appeals to courts of various levels. Comparative characteristics of appeals to lower and higher courts. Legal writing style and language used in appeal documentation.

Тема 2. Листи-відповіді до суду у зв'язку з переглядом справи **Topic 2. Drafting Reply Letters to Courts in Connection with Case Review Requests**

Формування логічно виваженої аргументації. Особливості юридичного стилю при складанні листа-відповіді. Узгодження з нормами процесуального права. Робота з типовими запитами та офіційною кореспонденцією.

Constructing logically sound legal arguments. Characteristics of legal style in judicial correspondence. Compliance with procedural law requirements. Working with typical legal inquiries and official communication formats.

Тема 3. Укладання листів у судові інстанції **Topic 3. Drafting Letters to Judicial Institutions**

Складання листа-скарги: структура, тональність, допустимі мовні звороти. Полемічний лист-апеляція: особливості аргументації при запереченні правової позиції суду. Укладання листів з аргументованими правовими висновками. Складання листів приватного характеру в юридичному контексті. Відпрацювання стилістичних відмінностей між офіційною та приватною комунікацією.

Complaint letters: structure, tone, and permissible legal expressions. Polemical appeal letters: crafting legal arguments in response to misinterpretations of law. Letters providing substantiated legal responses on the merits of a case. Drafting private

correspondence within a legal context. Differentiating official and informal legal communication styles.

Тема 4. Лист-роз'яснення офіційної позиції суду **Topic 4. Letter of Legal Clarification of a Court's Official Position**

Принципи коректного тлумачення правових норм. Побудова тексту листа, що роз'яснює правову позицію. Робота з джерелами (судовими рішеннями, нормативними актами). Стилїстика роз'яснень і мова правового тлумачення.

Principles of accurate legal interpretation. Structure and logic of a letter explaining a court's position. Referencing judicial decisions and normative acts. Style and language of legal clarifications.

Тема 5. Листи-проспекти з правовою інформацією **Topic 5. Informational and Promotional Legal Letters (Prospectuses)**

Створення інформаційно-рекламних текстів у юридичній сфері. Особливості поєднання офіційного і просвітницького стилю. Створення текстів для юридичних курсів, академій, шкіл. Правильне подання юридичної інформації в публічному просторі.

Creating legal texts for informational or promotional purposes. Combining official and educational/legal-advertising styles. Writing texts for legal training courses, academies, and professional development programs. Presenting legal information clearly and accessibly for a wide audience.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Структура та зміст апеляційної скарги.
2. Формули ввічливості та кліше, які використовуються в офіційному листуванні.
3. Мовні констукції, яких слід уникати в офіційному юридичному листі.
4. Логіка викладення думок у листі до судової інстанції.
5. Відмінності стилів викладу думок в апеляційній скарзі та полемічному листі.
6. Особливості формулювання прохальної частини процесуальних документів.
7. Поняття та фнкції мовних кліше в юридичному письмі.
8. Правила оформлення заголовку і реквізитів юридичного листа.
9. Особливості стилю та змісту листа-роз'яснення.
10. Мовні засоби, що забезпечують офіційність та об'єктивність у письмовому юридичному тексті.
11. Інверсія юридичної аргументації та правила її використання.
12. Правила оформлення посилань на нормативно-правові акти.
13. Особливості цитування судових рішень у тексті офіційного листа.

14. Узгодження форми викладу в листі-проспекті з вимогами юридичного стилю і рекламної подачі.
15. Типові помилки при написанні юридичних листів та шляхи їх уникнення.
 1. Structure and content of an appeal statement.
 2. Polite formulas and language clichés used in official correspondence.
 3. Linguistic constructions to avoid in official legal letters.
 4. Logical organization of ideas in a letter to a judicial authority.
 5. Stylistic differences between an appeal and a polemical letter.
 6. Peculiarities of phrasing the request section in procedural documents.
 7. Concept and functions of language clichés in legal writing.
 8. Rules for formatting the heading and requisites of a legal letter.
 9. Stylistic and content-related features of a legal explanatory letter.
 10. Linguistic tools that ensure formality and objectivity in legal written texts.
 11. Inversion in legal argumentation and the rules of its application.
 12. Rules for referencing normative legal acts in writing.
 13. Peculiarities of quoting court decisions in official letters.
 14. Aligning the structure of a prospectus letter with legal style and promotional language requirements.
 15. Common mistakes in legal letter writing and ways to avoid them.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bryan A. Garner *Legal Writing in Plain English: A Text with Exercises* / Bryan A. Garner - The University of Chicago Press: Chicago and London, 2021. 248 p.
2. Foley, Mark, Hall, Diane. *Longman Advanced Learners' Grammar: A Self-Study Reference and Practice Book with Answers*. Longman, 2020. 384 p.
3. Giltrow, J., Gooding, R., & Burgoyne, D. *Academic writing: An introduction*. Broadview Press, 2021. 278 p.
4. Weber, F., Wambsganss, T., Neshaei, S. P., Söllner, M. *LegalWriter: An intelligent writing support system for structured and persuasive legal case writing for novice law students*. In *Proceedings of the 2024 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (2024, May). PP. 1-23.
5. Qizi, O. S. D. O. *Improving legal writing competence*. *American Journal of Philological Sciences*. № 3 (07). 2023. P. 63-68.
6. Okina M. O. *Exploring ethical frontiers: a survey into the prevalence of artificial intelligence in academic writing*. *Journal of Computer Sciences and Informatics*. № 1. 2024. P. 68.
7. Johnson, J. A. *Persuasive Legal Writing*. *Persuasive Legal Writing-Michigan Bar Journal*. № 100 (8). 2024. P. 42-43.
8. *Proficiency in Legal English : навч. посіб. для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти / уклад.: О. С. Частник, Л. О. Голубнича, О. Ю. Кузнецова та ін. Харків : Право, 2023. 160 с.*

9.Борисенко І.І. Англійська мова в міжнародних документах з прав людини. Юрінком Інтер. 2022. 752 с.

10.Буква закону : навч. посіб. з англ. мови для навчання проф. спілкування майбутніх правників / Л. М. Черноватий, І. П. Липко, С. М. Романюк, А. В. Говорун, В. Я. Міщенко, О. І. Петухова, Н. А. Сорока, Т. М. Щокіна ; за ред. Л. М. Черноватого, І. П. Липко. Харків : Право, 2021. 526 с.

МОДУЛЬ 13

Громадянство в ЄС

Тема 1. Права людини в ЄС: загальні положення

Роль і місце принципу захисту прав людини в праві ЄС. Положення установчих договорів ЄС про захист прав людини. Основні етапи формування принципу захисту прав людини по праву ЄС (роль інститутів). Механізм примусу держав-членів до дотримання прав людини за правом ЄС. Правовий зміст принципу захисту прав людини за правом: переважна сила, пряма дія, інтегрованість у правовий порядок держав-членів.

Тема 2. Основи правового статусу людини в Хартії ЄС про основні права 2000 року

Історія та процес прийняття Хартії про основні права 2000 року. Хартія ЄС про основні права 2000 року. Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Тема 3. Наднаціональне громадянство: загальні положення

Становлення інституту наднаціонального громадянства. Поняття громадянства. Права і свободи громадян ЄС. Політичні (електоральні) права. Міграційні (функціональні) права. Запобіжно-захисні права громадян ЄС.

Тема 4. Механізм захисту прав людини в ЄС

Гарантії прав і свобод людини і громадянина, закріплених в Хартії ЄС про основні права 2000 року. Інституційні гарантії, пов'язані з функціонуванням органів, діяльність яких спрямована на охорону і захист порушених прав. Процесуальні гарантії, які реалізуються при здійсненні правосуддя, передусім у межах кримінального процесу. Матеріальні гарантії у вигляді права особи на компенсацію збитків, спричинених порушенням її прав. Судовий захист. Позасудові механізми захисту. Компенсація шкоди. Майнова відповідальність Європейського Союзу. Майнова відповідальність держав-членів за порушення активних прав, установлених нормами ЄС. Спеціальні гарантії прав людини. Робоча група з прав людини у рамках Ради, 1987 р. Спеціальний представник ЄС з прав людини. Підкомітет з прав людини у рамках Європейського парламенту. Комісар з питань юстиції, основних прав та громадянства. Агентство Європейського Союзу з основних прав. Рада з питань юстиції та внутрішніх прав Європейського союзу. Європейський омбудсман.

Тема 5. Політико-правовий статус громадянина ЄС

Електоральні права, до яких належать активне та пасивне виборче право у виборах до Європейського парламенту в державі перебування або постійного проживання на рівних умовах з громадянами цієї країни. Активне та пасивне виборче право у виборах до муніципальних органів влади (органів місцевого врядування) в державі-члені, в якій вони проживають на умовах, однакових з громадянами цієї держави-члена. Електоральні права громадян ЄС. Правові основи проведення виборів в ЄС. Вибори до Європейського парламенту. Муніципальні вибори. Директива Ради 94/80/ЕС (із змінами, внесеними Директивою 96/30/ЕС) про права, пов'язані із муніципальними виборами. Директива 93/109/ЕС урегульовує процедуру реалізації активного та пасивного виборчого права на виборах до Європейського парламенту. Реалізація пасивного виборчого права.

Тема 6. Соціально-економічні гарантії громадян ЄС

Міграційні (функціональні) права. Право вільно та без перешкод пересуватися всією територією Європейського Союзу. Право вільно обирати місце проживання в межах території держав-членів ЄС. Право на доступ за певних умов до документів Європейського парламенту, Ради та Комісії. Право надсилати звернення до будь-якого інституту або органу Союзу на одній з мов держав-членів та отримувати відповіді на цій самій мові. Право звертатися із скаргою до Омбудсмана, який призначається Європейським парламентом, з питань неналежного управління в діяльності інститутів або органів Союзу. Право направляти петицію до Європейського парламенту. Право користуватися захистом з боку дипломатичних та консульських установ будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що й громадяни цієї держави.

Тема 7. Інституційні гарантії захисту права громадян в ЄС

Робоча група з прав людини у рамках Ради, 1987 р. Спеціальний представник ЄС з прав людини. Підкомітет з прав людини у рамках Європейського парламенту. Комісар з питань юстиції, основних прав та громадянства. Агентство Європейського союзу з основних прав. Рада з питань юстиції та внутрішніх прав. Європейського союзу. Європейський омбудсман.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Проаналізуйте положення установчих договорів ЄС щодо захисту прав людини.
2. Проаналізуйте механізм примусу держав-членів до дотримання прав людини в праві ЄС.
3. Проаналізуйте джерела права ЄС про захист прав людини.
4. Проаналізуйте еволюцію практики Суду ЄС із прав людини.

5. Проаналізуйте процес приєднання ЄС до Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) та юридичні труднощі цього процесу.
6. Дайте оцінку судовому та позасудовому механізмам захисту прав людини, включаючи майнову відповідальність ЄС.
7. Проаналізуйте процесуальні та матеріальні гарантії захисту прав особи в кримінальному процесі.
8. Проаналізуйте комплекс прав і свобод громадян ЄС.
9. Визначте поняття громадянства ЄС, національного та наднаціонального громадянства.
10. Проаналізуйте процедуру набуття та втрати громадянства ЄС.
11. Проаналізуйте становлення інституту наднаціонального громадянства.
12. Проаналізуйте політичні (електоральні) права громадян ЄС.
13. Проаналізуйте функціональні права громадян ЄС.
14. Проаналізуйте майнову відповідальність держав-членів за порушення прав, гарантованих правом ЄС.
15. Проаналізуйте права на захист у рамках запобіжних механізмів ЄС.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010/С 83/01) URL: <http://www.minjust.gov.ua/file/23491.PDF>.
2. Європейський Союз : навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
3. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
4. Європейський Союз у міжнародних відносинах : навч. посіб. / В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова ; за ред. В. В. Копійки. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2021. 560 с.
5. Право ЄС : устрій та правопорядок / С.М. Задорожна, Н.В. Ки-риллюк, А.З. Маник; за заг. ред. С.М. Задорожної. Чернівці, Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 232 с.
6. Аракелян М. Р., Акіменко Ю. Ю., Гребенюк Д., Гриб Г. М., Дронов В. Ю., Дронов В. Ю., Сурілова О. О., Харитонов Р. Ф., Форманюк В. В. Право Європейського Союзу : навч.-метод. посіб. для практ. занять та самостійної роботи / за ред. Х. Н. Безруза. Одеса, 2024. 173 с.
7. Право Європейського Союзу : академічний курс : підручник : 2-ге вид., доповнене і виправлене / В. І. Муравйов, Н. Б. Мушак, Ю. О. Волошин; за ред. В. І. Муравйова. Київ-Одеса : Фенікс, 2021. 436 с.

8. Kostakopoulou, T. Citizenship, identity and immigration in the European Union: Between past and future. In *Citizenship, identity and immigration in the European Union*. Manchester University Press. 2024. 214 p.
9. Shore, C., & Black, A. Citizens' Europe and the construction of European identity. In *The anthropology of Europe*. Routledge. 2021. Pp. 275-298.
10. Niamh Nic Shuibhne. *EU citizenship law*. Oxford University Press, Oxford, 2023. 571 p.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове випробування зі спеціальності D9 Міжнародне право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії має на меті визначення готовності вступників до аспірантури до здійснення науково-дослідницької діяльності, сприяє виявленню здібностей до здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та професійної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Вступники повинні бути обізнаними із сучасними аспектами професійної діяльності правника та науковими дослідженнями у сфері юриспруденції, володіти термінологічним апаратом та методологічними прийомами аналізу складних соціально-правових кейсів та процесів, робити відповідні висновки й узагальнення, вміти використовувати набуті знання.

Вступне випробування відбувається відповідно до затвердженого розкладу за тестовими завданнями, комплектація яких системно відображає тринадцять модулів – вузлові питання дисциплін «Верховенство права: методологія та методика застосування», «Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: методологія тлумачення і застосування», «Методологія наукових досліджень з теорії та практики міжнародного права», «Професійна відповідальність правника», «Публічне право: методологія тлумачення і застосування», «Приватне право: методологія тлумачення та застосування», «Міжнародне кримінальне право», «Структура ЄС», «Міжнародне комерційне право», «Міжнародне сімейне право», «Міжнародне фінансове право», «Академічне юридичне письмо (Academic Legal Writing)», «Громадянство в ЄС», які розділені на три рівні:

- перший рівень – 25 тестових завдань;
- другий рівень – 10 тестових завдань;
- третій рівень – 5 тестових завдань.

Вступне фахове випробування проводиться в тестовій формі за наступним порядком: до кожного завдання пропонується 4 варіанти відповідей (дистрактори), з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь (дистрактор); б) позначено два або більше варіантів відповіді (дистрактори), навіть якщо серед них є правильна відповідь (дистрактор); в) відповідь не позначено взагалі.

Екзаменаційне тестування передбачає 40 питань. Оцінювання відповіді вступника на кожне з питань здійснюється за урахуванням таких норм та критеріїв:

- перший рівень - 25 тестових завдань, кожне з яких оцінюється по 2 (два) бали;
- другий рівень - 10 тестових завдань, кожне з яких оцінюється по 4 (чотири) бали;

– третій рівень - 5 тестових завдань, кожне з яких оцінюється по 6 (шість) балів;

Загальна оцінка за тестування підраховується як сума балів, набраних абітурієнтом за трьома рівнями, за шкалою оцінювання 80-200 балів.

Максимальна кількість балів на вступному іспиті – 200 балів. Обрахування здійснюється автоматично системою.

Високий рівень (180-200 балів) характеризує глибокі знання вузлових питань модулів «Верховенство права: методологія та методика застосування», «Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: методологія тлумачення і застосування», «Методологія наукових досліджень з теорії та практики міжнародного права», «Професійна відповідальність правника», «Публічне право: методологія тлумачення і застосування», «Приватне право: методологія тлумачення та застосування», «Міжнародне кримінальне право», «Структура ЄС», «Міжнародне комерційне право», «Міжнародне сімейне право», «Міжнародне фінансове право», «Академічне юридичне письмо (Academic Legal Writing)», «Громадянство в ЄС»: уміння аналізувати та синтезувати правову інформацію з огляду на запропоновані кейсові завдання, ознайомлення і засвоєння з рекомендованою програмою літературою, оперування джерельною та нормативною базою, продукування системності, послідовності, логічності знань у галузі права, оцінки правових явищ та сучасної правозастосовної діяльності.

Достатній рівень (150-179 балів) характеризує ґрунтовні знання абітурієнтом фахової спеціалізації та достатній рівень володіння матеріалом по тематиці визначених у програмі модулів, ознайомлення і засвоєння рекомендованої програмою літератури, продукування послідовних, логічних знань у галузі права та сучасної правозастосовної діяльності, однак з допущенням незначних неточностей та відхилень від правильних відповідей при розкритті змісту окремих питань визначених у програмі модулів.

Середній рівень (125-149 балів) характеризує відтворення абітурієнтом значної частини питань фахової спеціалізації, поверхневого аналізу та порівняння матеріалу по тематиці визначених у програмі модулів, недостатнього оволодіння науковою та практичною правовою термінологією, часткової обізнаності з джерелами рекомендованої літератури, здійснення, як правило, вибору правильних відповідей тестових питань в межах першого рівня складності та допуску значної кількості помилок при виконанні завдань другого та третього рівнів складності проведеного вступного випробування.

Низький рівень (100-124 балів) характеризує розкриття абітурієнтом змісту питань фахової спеціалізації без достатнього їх розуміння на рівні механічного виключення ймовірно хибних відповідей (дистракторів) у тестових завданнях, відсутність уміння аналізувати та синтезувати правову інформацію з огляду на запропоновані кейсові завдання, фрагментарну обізнаність з джерелами рекомендованої літератури, безсистемне розуміння наукової та практичної правової термінології, припущення суттєвих помилок при виконанні

тестових завдань всіх трьох рівнів складності проведеного вступного випробування.

Вступний іспит вважається складеним за умови отримання абітурієнтом не менше 100 балів, що відповідає нижній межі оцінки задовільного рівня.

Перевірка знань вступника до аспірантури із питань, передбачених даною програмою, на основі зазначених вище критеріїв дає достатні підстави щодо формування підсумкової оцінки та висновку комісії про рівень його підготовки й можливості продовження навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності D9 Міжнародне право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Рішення про зарахування вступника на навчання приймається Приймальною комісією Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відповідно до встановленої університетом ліцензії за набраним конкурсним балом згідно з Правилами прийому до аспірантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії у 2026 році, затвердженого Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27 квітня 2026 року, протокол № 5.